ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 499
Субота, 22. јул 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

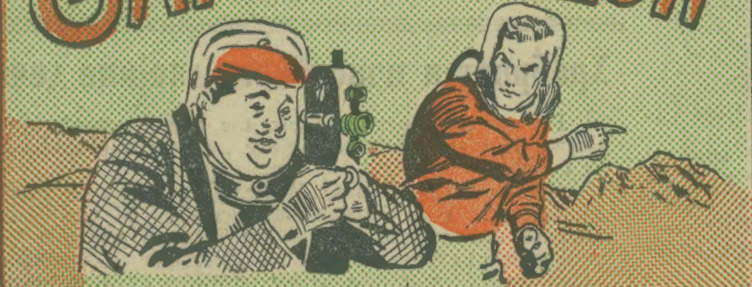

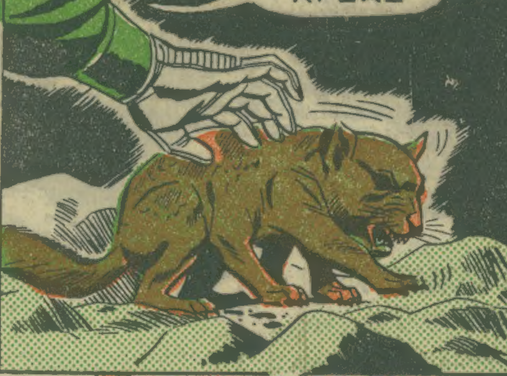

У ОВОМ БРОЈУ:

НАЈКРАЋА УЛИЦА НА СВЕТУ

Ри д' Дегре у Паризу свакако је најкраћа улица на свету. Читава улица састоји се од 14 степеника. У њој нема кућа за становање, прозора и радњи, кроз њу не може да прође ни једно возило, а ипак улица има своје име и забележена је под њим у водичу кроз Париз.

ЈЕДИНА ТРОГЛАВА СТАТУА

У италијанском граду Полицију налази се једина у свету статуа с три главе. Статуа представља богињу Минерву коју су поштовали као заштитницу науке и уметности, женског ручног рада и градова. Овој римској богињи били су посвећени змија, сова и петао.

ДА БОГОВИ НЕ БУДУ ЗАВИДЉИВИ

Цезаров наследник Гај Јулије Цезар Октавијан, император римски (63. године пре наше ере до 14. наше ере), једног дана у свакој години облачио је рите и ишао улицама просећи милостињу. Цар се претварао у просјака да „богови не би постали завидљиви и љубоморни на његову моћ и богатство".

РАТ ЗБОГ УВА

Због ува једног Енглеза, неког капетана Роберта Ценкинса, које му је откинуо један шпански официр, Енглеска је ступила у рат против Шпаније. Овај рат, познат под именом „рат Ценкинсовог ува" трајао је три године (1739-1742).

ФАТИМА

Већ нам се губе из сећања трагови стопа по пешчаним динама Синаја и хиљаде километара колотрага у вечно жедној, посној и врелој пустињи... Заборавља се и врело синајско сунце и топли пустињски ветар који ће полако затрпати песком све трагове наших стопа...

Али ће штошта, ипак, остати трајно у нама, као успомена и сазнање који живе вечно, сазнање о квалитетима људи који се рађају на том врелом афричком тлу.

*

Данас сам први пут чуо њено име. Зове се Фатима. Њено детињство није било нимало безбрижно. Тек што се родила — вероватно у некојували између две дине — а њој и њеној мајци, која је, као и све мајке на свету, држала у наручју и дојила своје дете, запретили су рафали... Њој, малој Фатими, која је имала само једну жељу — да живи и да одолева пустињи као што су то столећима чинили њени преци — наједном је запретила смрт...

Јуриш насилника је прошао. Остала су само, ту и тамо, појединa згаришта, која сваког пролазника подсећају на оно што је било. Међу таквим обележјима недавне прошлости стоји и она, петогодишња девојчица Фатима која је, у неку руку, жива историја свега оног што се ту дешавало пре неколико година.

*

Чим смо стигли у један од водних логора Одреда ЈНА у саставу међународних снага на Синају, чули смо причу о Фатими. Она је већ постала добар зналац сваког нашег војника. И много више од тога — прави пријатељ. Она је, рекоше, сведок свих збивања у том логору: сећа се имена наших старешина, па и многих војника који су ту бдели... А то, безмало значи: имена већине припадника Одреда, јер се јединице смењују по свим водним логорима на граници. О онима које није могла сама да упозна чула је од других, тако да о свакоме ипак, прича као прави искусан човек, очевидац свих доживљаја.

...Чим смо јој се приближили — пружила је руку да се поздравимо и на чистом нашем језику узвикнула:

— О, здраво друже, колико ћеш остати овде?

То, што тако лепо говори нашим језиком, није нас нарочито изненадило. Јер многа деца на Синају, и не само она, добро говоре нашим језиком. Оно чиме Фатима осваја — то је њена посебна љупкост, непосредност и познавање неких догађаја из блиске прошлости. Управо: она је мала енциклопедија.

Иако тек рођена у време догађаја из 1956, она нам је са нарочитим заносом, својственим човеку тог поднебља, причала о њима.

— Ено, друже, онуда су наишли тенкови — показивала је ручицом каували куда су, стварно, агресори насрнули...

Фатима нам је препричавала „операцијски дневник" из тих дана. Испричала нам је и малу историју нашег водног логора у Ел Кусеими, и они који то знају тврде: тако је заиста било.

Било је време доручку. Војници су, по обичају и устаљеном реду, донели Фатими и њеним друговима њихово редовно следовање. И док су остала деца, чим су добила храну почела да једу, Фатима је затражила чашу воде.

Помислили смо — жедна је.

Али кад је војник донео воду, она је пружила ручице — да их опере.

За нашег човека у томе нема ничег необичног. Штавише, то је сасвим природна потреба и појава. Али за оно синајско поднебље, за навике тих људи — то је до те мере неуобичајено да таква појединост изгледа занимљивија од њеног „памћења" доживљаја које сама и није доживела.

После доручка нам је пришла, и поново упитала:

— А имаш ли ти, друже, девојчицу?

— Имам — одговорио сам.

— А да ли твоја девојчица иде у школу?

— Иде, — рекао сам кратко — јер је Фатима навела причу на тему о којој човек, који има децу, нерадо размишља на пртинама синајским.

— Е, видиш — опет ће она — и ја бих волела да учим...

Учини нам се да није имала снаге да доврши своју мисао. Али, ипак, добро смо је разумели.

— А сада умем да пишем — рече радосна што може још нечим да нас заинтересује, па живну, скочи, узе комадић дрвета и поче њиме да црта слова по утабаном песку.

— Знам писати. Ево погледај — понови и лепим крупним, штампаним словима исписа име: ТИТО

А то је и једина реч коју она зна да напише, и то само — на нашем језику.

Храброст и присебност двојице дечака

Готово сва француска штампа пише о необичној одважности и присебности двојице дечака из градића Бреја на Сени.

Десетогодишњи ђачић Мишел Доре и његов деветогодишњи друг Жак Сержан забављали су се пре неколико дана на обали Сене пуштањем змаја од хартије. Одједном, усред надметања чији ће „змај" да се вине више у небо, чули су врисак а затим угледали како је нека старија жена пала у Сену и почела да се дави.

Оба малишана су полетела низ стрму обалу, са које је несрећна жена пала у воду случајно се оклизнувши, и прибрано као одрасли људи одвезали један рибарски чамац и завеслали према дављеници. Стигли су до ње у последњем тренутку, дохватили је за руку и, иако слабашни, почели да је извлаче из воде. Случај је хтео да у том часу нигде у близини није било никога да им притекне у помоћ. Дечаци су успевали да јој одржавају главу над водом, а онда су, ризикујући да чамац преврну, свом снагом стали да је вуку из таласа. Успели су најзад да је некако претумбају и положе у чамац. Завеслали су према обали брзо јер се чамац почео нагло да пуни водом.

Тек на обали су им прискочила два пролазника: изнели су жену из чамца и указали јој прву помоћ. А мали спасиоци иако мокри до коже отрчали су за својим змајевима који су им већ одлетели далеко.

Ripley's Веровали или не!

ЗАРОБИО 6 ИНДИЈАНАЦА ПОМОЋУ ДРВЕНОГ МАЉА

ЏОЗЕФА ВЕЈЕРА, ДРВОСЕЧУ ИЗ ЛУИСТОНА, ИЗНЕНАДА ЈЕ НАПАЛА ГРУПА ОД 6 ИНДИЈАНАЦА У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ ЦЕПАО ЈЕДНО СТАБЛО. ОН ЈЕ УСПЕО ДА ИХ ПРИВОЛИ ДА ГА НЕ УБИЈУ ДОК НЕ ЗАВРШИ ПОСАО.

ДА БИ УБРЗАЛИ РАД, ОНИ СУ ОДЛОЖИЛИ ОРУЖЈЕ И СТАВИЛИ ПРСТЕ У ПРОЦЕП КОЈИ ЈЕ ВЕЈЕР НАЧИНИО ГВОЗДЕНИМ КЛИНОМ. ВЕЈЕР ЈЕ ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ ИЗБИО КЛИН И ИНДИЈАНЦИ **НИСУ ВИШЕ МОГЛИ ДА ОСЛОБОДЕ РУКЕ**

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

У ОКОЛИНИ ХАМБЕРСТОНА У ЕНГЛЕСКОЈ, СМАТРАЈУ **СВРАКУ** КАО ПРЕДЗНАК НЕСРЕЋЕ И ВЕРУЈУ ДА МОГУ ИЗБЕЋИ АКО ПТИЦИ УКАЗУЈУ ПОШТОВАЊЕ. ЗБОГ ТОГА ОНИ **СВАКУ СВРАКУ ПОЗДРАВЉАЈУ СКИДАЊЕМ КАПЕ**

ЕСКОРИЈАЛ, ЧУВЕНИ ДВОРАЦ У ШПАНИЈИ, ИМА **3.000** ОДАЈА, **2.673** ПРОЗОРА И **160** КИЛОМЕТАРА ХОДНИКА. **КЉУЧЕВИ ЗА 12.000** ВРАТА, КОЛИКО ИХ У ДВОРЦУ ИМА, УКУПНО СУ ТЕШКИ **5.000 КИЛОГРАМА**

САВРШЕН ЈЕЗИК

АЗБУКА ЈЕЗИКА ДЕВАНГАРИ КОЈИ СЕ УПОТРЕБЉАВА У ИНДИЈИ НАЈСАВРШЕНИЈА ЈЕ НА СВЕТУ. ПОМОЋУ ЊЕНА **52** СЛОВА И **18** СЛОВНИХ КОМБИНАЦИЈА МОЖЕ СЕ ИЗРАЗИТИ СВАКИ ЗВУК КОЈИ ЧОВЕЧЈЕ УСНЕ МОГУ ДА ПРОИЗВЕДУ!

СЛУХ КОД АЈКУЛА

Биогеним шумовима ихтиолози и физичари називају разне звуке што их одају рибе.

Експедиција италијанског научника Фолка Квизичија извршила је 1952. године у водама Црвеног мора читав низ занимљивих опита. Једна појава код ајкула дуго је за њега била загонетка: како се ови морски разбојници већ после неколико секунди појаве на месту где је нека риба била рањена или убијена? Ајкуле нису могле видети убијену рибу на већем растојању јер је прозрачност воде у о-

вом мору незнатна. Поред тога, ајкуле није могао домамити ни задах крви јер се он кроз воду не простире тако брзо.

Остало је једно: претпоставка да ајкуле чују „јаук“ рањених риба. Убрзо су се научници уверили у тачност свог мишљења. Један од учесника експедиције који се налазио на дубини од 12 метара неочекивано је приметио групу од шест крупних риба — туна — од којих је свака била тешка бар по 50 килограма и које су пливале право на њега. Да би спречио „судар“ подигао је своју подводну пушку. Тај његов нагли покрет очигледно је уплашио туне, јер су се прћакнуле, окренуле и стале брзо да се удаљавају на исти начин на који покушавају да побегну и рањене рибе. Неколико тренутака после тога на место сусрета научника и риба стигле су и три ајкуле. Научници су чврсто убеђени да су ајкуле чуле „крике“ уплашених туна и да су похитале надајући се лаком плену.

САМО ПРИЧА

„Само је прича“, пише лондонски „Тајмс“, „да Немци раде више него други. Чињенице не говоре у прилог овоме“:

Побијајући фаму да Немци много раде, лист наводи податке. Просечна радна недеља у Немачкој износи 41,5 час и према томе краћа је него у другим земљама. Број државних празника у Немачкој износи 10 и 12, док у Француској има само 5, Великој Британији 6, и Сједињеним државама 7. Само су Италија и Аустрија испред Немачке по броју празника.

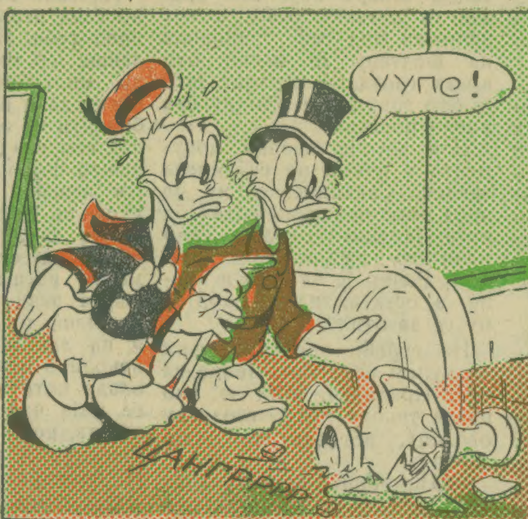

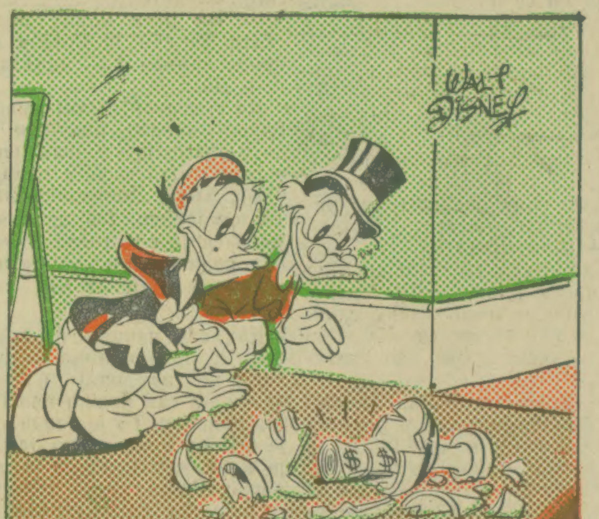

УВИЂАВНИ

Неколико младих ласта је задржало за неко време грађење једне велике фабричке хале у Токију. У олуку старе куће коју је требало срушити, радници су нашли ластино гнездо и у њему птиће. Кад су запитали јапанско друштво за заштиту животиња шта с њима да раде, одговорено им је: најбоље би било да их оставите на миру бар недељу дана, иначе ће млади угинути. Са овим предлогом сложила се и управа грађевинског предузећа.

»Немушти језик«

Да би се у туристичком промету лакше пребродиле тешкоће у споразумевању, америчке путничке агенције предлажу да се у свим земљама уведе „немушти језик“, налик на говор глувонемих. Кажипрстом десне руке направљен квадрат у ваздуху имао би да значи: хтео бих собу. Покрет кажипрстом у правцу уста: желео бих обед. Мали покрет: доручак; дужи покрет: ручак. Ако би после написаног квадрата следио покрет ка устима, значило би: желим собу и доручак. Оваквим и сличним гестовима могло би се „рећи“ све у ресторанима и хотелима где одседају туристи. Број главних гестова износи око сто и они се могу брже и лакше научити него неки страни језик. Поред тога странац би њима могао да се служи у свакој земљи, уколико би „немушти језик“ био прихваћен као међународни.

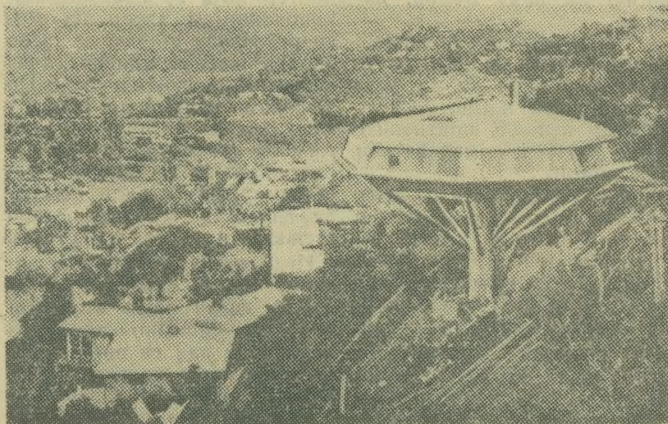

Кућа — печурка

Из ове куће у облику осмоугаоника која је као печурка постављена на бетонски стуб висок 9 метара пружа се изванредан преглед на долину Сан Фернандо у Калифорнији. Архитект Џон Лојтнер осигурао је кућу против земљотреса и торнада учврстивши стуб за постоље 90 см дебело и 6 м широко. До куће се долази кроз стуб лифтом за четири особе.

Мали изуми на сајму

На уобичајеном, редовном годишњем „Сајму изума“ у Паризу приказане су публици ове новине:

- Покретна машина за прање судова за шест особа која кад се споји са славином на чесми добија покретну снагу од самог млаза из славине. Машина је веома практична јер може да опере прибор за шест особа а поред тога је лака за ношење. Цена ове „Брижите“, како је названа, износи 49.000 динара.
- Мебл-кревет који се склапа и претвара у постељу, у сто, или неку врсту комоде — помоћу притиска на електрично дугме. Постеља је за две особе са аутоматским подизањем узглавља или дела за ноге. Цена није баш приступачна — 265.000 динара.
- Кугле за заштиту цвећа не само од инсеката већ и од разних биљних болести стају од 55 динара па надаље.
- Специјално печен хлеб спакован у целофан одржава се дуго свеж. Особито је практичан за нежење, самце и за спарне дане када се брзо осуши. Домаћицама је овај хлеб добродошао јер потпуно замењује свеж хлеб за сендвиче.
- Апарат за сечење костију и отварање конзерви, увезен из САД. Практичан је нарочито за угоститељство а стаје 263.000 динара.
- Нове преграде „Ипан“ које могу да се монтирају за 25 минута у локалима и ресторанима. Обојене и украшене, оне дају локалу увек нови изглед. Цена им је од 12.000 до 22.000 по квадратном метру.

ОРАНЖ

Фантастична прича

Носио је сиво одело, сиве чарапе и сиве ципеле. И његова коса, очи и боја коже били су — сиви. Кад му приђох, погледа ме и узвикну:

— Здраво, Раби — и поручи ликер за обојицу.

— Дакле? — упитах га.

— Хоће да ме убију — одговори ми Греј с нешто киселим изразом на лицу. — То је разлог што сам те звао.

У недоумици га погледах па испразних своју чашицу и сачеках да настави.

— Вероватно знаш да сам се последњих година прилично обогатио, а кад човеку посао пође добро, нађе се неко ко би желео да га смакне.

— Знаш ли ко хоће да те убије?

— Знам само да се зове Оранж. Јуче ујутру примио сам писмо са тим потписом, у коме се од мене тражи да до сутра напустим Диспар а ако то не учиним, чека ме смрт — рече и покуша да се насмеје. — Сасвим једноставан избор, зар не?

— Зашто не отпутујеш?

Остао је замишљен неко време као да се опраштао од своје плантаже мелтина у подножју Ђавоље планине. Ова ретка и скупоцена биљка донела му је велико богатство кога се наравно није могао одрећи. Најзад се трже и погледа ме:

— Да сам мислио да бежим не бих те звао. Хтео сам да се погодим с тобом да ми будеш з а м е н и к. Ако пристајеш још данас ћемо обавити све формалности. Добро ћу ти платити.

— Колико?

Оклевао је са одговором. Знао сам да је тврдица. Богатство је само појачало ову његову особину, али се ипак одлучи:

— Пет хиљада солара. Исплаћујем чим га уклониш.

Испих своју чашицу и без речи устадох да пођем према вратима. Он ме ухвати за руку.

— Колико ти тражиш?

— Десет хиљада сада и десет кад обавим посао.

Његово лице се искриви у кисео осмех. Пристаде. Док је бројао новац, руке су му приметно подрхтавале.

— Раби, уздам се у тебе, иначе ти не бих дао толико. Док се цела ствар не сврши, налазићу се у хотелу Тера. Јави ми се одмах.

Општинска зграда места Диспар налазила се у близини аеродрома са кога су полетале ракете натоварене великим количинама мелтина, веома траженог на Земљи због његовог лековитог дејства.

Кад уђох у општину, чиновник ме упита:

— Шта желите?

Као и сви Диспаранци био је висок преко два метра, а на себи је имао одећу сличну старогрчким тогама. Очи су му биле сјајне као драгуљи.

— Зовем се Раби. Желим да се пријавим као заменик човека чије је име Греј. Он је примио писмо од неког Оранжа у коме му прети да ће га убити ако не отпутује одавде. Хтео бих да се ова претња званично пренесе на мене.

Са писаћег стола се подиже један формулар и лагано се пусти испред мене. Истовремено се однекуд појави и перо. То ме није много изненадило, јер се нисам први пут налазио у цивилизацији ове планете.

— Попуните формулар и потпишите га, па ставите отиске оба палца. Уосталом, ово вам није први пут...

Његов глас је био потпуно безбојан. Диспаранци су били телепати и могли су се споразумевати без речи. Ова особина им је омогућила да постану апсолутни господари своје планете.

— Ви ћете убицу обавестити да сам ја Грејов званични заменик? — упитах.

— Да.

Да сам пред собом имао обичног човека, покушао бих да у разговору дознам нешто о свом тајанственом непријатељу, али с Диспаранцима је то немогућно, јер су они имали своје сопствене појмове о правди и моралу које нико и ништа није могло уздрмати.

Кад сам изишао из канцеларије, по законима који су владали на овој планети, званично сам важио као Грејов заменик. То је значило да је Оранж имао право да убије мене, док је Греја штитио закон. Моја смрт, међутим, правно би се сматрала као Грејова и он би као мртав изгубио концесију на мелтин заједно са стеченим богатством које би припало убици или ономе ко га је најмио. Ако бих ја успео да убијем Оранжа онда за шест месеци нико није имао права да поново уцени Греја. Диспарански закон је, као што се види, пружао могућност јачима и смелијима да уценом дођу до богатства.

Упутих се у банку са 10.000 солара које сам примио и оставих 5.000, а пет задржах код себе. Чиновник на шалтеру је носио око врата гвоздену огрлицу што је био знак да је због дугова допао ропства.

Док ми је враћао документа у очима му се видела завист. Свакодневно му је кроз руке пролазио новац од кога је био довољан само мали део да га ослободи ропства. Радио је за стан и храну, а остатак плате одбијао му се за отплате дуга.

Не губећи времена пођох да купим потребне ствари за пут. Продавац, који је око врата такође носио гвоздену огрлицу, погледа ме радознало:

— Намирнице за седмодневни излет? Сигурно идете у лов? Желите ли кола?

— Ићи ћу пешке.

— Храну, воду, компас, прибор за прву помоћ, радио..?

— Радио ми није потребан.

— По закону морате га узети без обзира да ли ћете се послужити њиме. Ако се нађете у невољи, притисните на ово дугме и одмах ће вам доћи помоћ.

— Али, чиме бих то платио? Постао бих роб за цео живот. Уосталом ставите га. Додајте и један добар нож!

Кад изиђох из радње, била је већ скоро зора. Пожурих према излазу из града.

Ни на једној другој планети биљни и животињски свет није као на Диспару. Сваки шибљак је пун трња, а свака травка и лист личе на оштар мач. Животиње су мале и веома ружне. Због многобројних инсеката мора се носити заштитно одело јер су им уједи отровни.

За мном је у шибљу остајао траг што ме није забрињавало, јер сам баш желео да га Оранж нађе. Намеравао сам да му на пропланку поставим заседу. Сместих се тамо у једном жбуну и почех да чекам његов долазак.

Чекање је трајало пуна три дана. Убица је био интелигентнији него што сам претпостављао. Вероватно је наслутио моју намеру, па се зауставио негде у шибљу чекајући да ми нестане хране и да ме при повратку — убије. Послужио се, дакле, мојим сопственим лукавством.

Из свог заклона имао сам преглед целог пропланка испред себе. Ноћу ми је било лакше јер ми нису досађивали многобројни инсекти а преко дана је било тешко одбранити се од њих, нарочито кад сам скидао маску да бих нешто појео или пио. Од дугог лежања удови су ми се укочили, те сам повремено устајао да их протегнем. Једном, кад се подигох, пред мојим ногама запршта земља, а ваздухом се проломи пушчани пуцањ. Брзо легох и на лактовима се померих неколико метара устрану. Завлада потпуна тишина. Више се није чуло ни зујање инсеката, које као да је пуцањ уплашио и растерао. Опрезно провирих кроз шибље.

Са друге стране пропланка угледах како се ломе гране. Коса ми се диже на глави кад приметих да је то пантер који се сматрао најкрволочнијом звери на Диспару. Изнад шибља се јасно видела његова црвена глава с кратким рогом на челу. По његовом љутитом режању знао сам да насрће на некога кога нисам видео, али сам слутио да је то Оранж. Још један пуцањ, а онда ломљава грања и туп пад, слабо стењање и — све се утиша.

Неко време сам чекао у заклону. Онда чврсто стиснух дршку свога ножа и придигох се. Опрезно заобиђох пропланак али са оног места се није чуо никакав шум. Шта се десило са Оранжом? Можда је убио звер и сад се притајио чекајући мене.

Привукох се сасвим близу. Пантер је лежао млитаво опружен на реткој трави. По њему су већ гмизали многобројни инсекти. Крај стабла једног закржљалог дрвета у непосредној близини лежао је и Оранж. Скочих из заклона спреман да га ударцем ножа убијем, али застадох пренеражен — мој убица је била жена.

Лежала је у дубокој несвести. Убрзо отвори очи и чим ме угледа покуша да дохвати пушку али је ја ногом гурнух устрану. Гледала ме је право у очи.

— Ви ћете ме убити. Зашто то већ нисте учинили?

Питање је било сасвим умесно. Уместо напада сагох се и без речи јој помогох да устане.

— Волео бих да знам шта вас је натерало да се бавите овим послом?

— И жене морају од нечег да живе. Зашто одуговлачите?

Уместо да јој одговорим, пођох по своје ствари. Непријатно се изненадих кад видех да је метак малопре намењен мени разнео моју торбу. Њена је такође била оштећена при нападу звери. Установисмо да смо имали још само једну конзерву воде и оброк хране.

— Зашто сте хтели да убијете Греја? — упитах.

— Да бих се докопала његове концесије за експлоатацију мелтина.

— Не верујем да сте сами дошли на ту идеју. Откуд вам новац за таксу за уцену, за пушку, муницију и осталу опрему?

— Зашто ме испитујете? Вама је важно да ме убијете. Све остало вас се не тиче.

— Не. Нећу вас убити. Отићи ћу одавде, а вас ћу оставити без воде и хране. Глад и жеђ ће вас натерати да преко радија потражите помоћ. А ви знате шта ће се догодити ако не будете имали да платите.

— По мене ће доћи неки Диспаранац.

— Да. Али кад стигнете у град поднеће вам рачун који нећете моћи да платите. А онда ћете бити проглашени робом и добити гвоздену огрлицу.

Кад већ одмакох, она ме зовну. Изгледала је уплашена. Помогох јој да се дигне и лагано кренусмо према граду. Њена прича ме је много изненадила: на Диспар је дошла у нади да ће се брзо и лако обогатити, али је као и толики други брзо запала у беду. Зато је прихватила предлог неких људи...

Пробијали смо се с муком кроз ниско жбуње а због њене повређене ноге морали смо често застајати. Успут је толико изнемогла да се више није држала на ногама. Били смо попили и последњи гутљај воде. Она леже на траву и прошапута:

— Оставите ме. Ако наставите сами, некако ћете се спасти. Пођите.

Уместо одговора притиснух дугме на радију. Рачун за обоје износио је десет хиљада солара. Помоћ је стигла на време, и кад је после требало да исплатим рачун потражих Греја.

— Зашто га ниси убио?

— Уместо питања, боље би било да ми одмах испатиш оних других десет хиљада.

— Нећу ти дати ни солара.

— Даћеш, јер је довољно само гласно да кажем да више нисам твој заменик, па да се поново нађеш у опасности.

Отворих врата његове собе и пустих Оранжа да уђе. У руци је држала нож.

— Можете га убити. Изјављујем да више нисам његов заменик.

На Грејовом челу појавише се крупне грашке зноја. Видело се да се бори са собом. Осетих дуго притајену мржњу против безобзирности овог типа људи којима је новац значио више од живота других. Није их требало штедети баш као што ни они нису штедели друге.

— Греј, — рекох му с мржњом — не оклевај, јер те то може стати живота. За твоје богатство десет хиљада не значи ништа. Зарадићеш их опет туђим знојем као и досад. Сакупио си сав тај новац од оних које си због дугова направио својим робовима.

Још је ћутао а Оранж му се приближи за један корак. Престрашен погледа у оштрицу и тешко се спусти на столицу. Отворивши с муком фијоку од стола, извади свежањ новчаница и кад одброја десет хиљада рекох му:

— То је за отплату уговореног дуга а сада ћеш нам избројати још толико да бисмо платити повратак на Земљу.

Оштрица ножа поново заблиста поред његове главе и он послушно изврши наређење.

После неколико дана напустисмо ову необичну планету с њеним чудним законима и обичајима. С радошћу смо се враћали на Земљу на којој је, и поред пренасељености, живот ипак лакши и лепши.

Аутобиографски

Студентско доба Пучини је провео у гладовању и немаштини јер је још као дечак изгубио оца а желео је да студира. Зато је са одушевљењем прихватио либрето за оперу „Боеме“ која му је донела светску славу. Нежан и профињен он је умео да осети своје јунаке и да њихово расположење као своје изнесе кроз музику. „Боеми“ се убрајају поред његове „Мадам Бетерфлај“ у најбоље његове опере а одломци из „Боема“ су свирани на његовом погребу који је био веома свечан, јер је умро цењен и признат.

»ЗЕРЊА«

Аутор многих родољубивих песама: око 120 соло песама уз клавирску пратњу, 40 корачица и неколико игара, Фердо Ливадић (1789 — 1878) је текстове за ова своја дела добијао од Људевита Гаја, Кукуљевића, Трнског и других илирских песника. Из једног његовог писма Петру Прерадовићу сазнајемо да је он „преирао“ (просвирао) сва дела Баха, Моцарта и Бетовена. Он каже: „Моје пјесме јесу зерња у славјанско поље бачена која ако што ваљаду у славјанских срцах славјанску глазбу пробудити би могла.“

ИПАК

У позоришном оркестру, када је дошао за његовог диригента, Иван Зајц је затекао прави неред. Аугуст Шеноа који је тада писао позоришне приказе забележио је ово: „Био је то вашарски хаос. Свирали су највише чланови цехова — неки ситничар из Капуцинске улице пухао је у фрулу, дневничари из магистрата гудили су у гусле и бас, ислужени ветерани ударали су по војнички у тимпан (велики и мали бубањ) и жестоко пухали у рогове а свак је заузимао место које би било лагодније за његове старачке кости и како би се боље домогао светиљке. Већина тих „глазбеника“ није ни знала ноте и Зајц им је дужине означавао ударцем палице о пулт“. Али за пет година рада он је ипак успео да увежба и изведе у Загребу са тим само још мало допуњеним оркестром, 18 страних опера.

Сва срца нису једнака

Два јужноафричка научника, Морис и Џекоб, тврде да људско срце веома ретко има облик „срца“. Код пуних особа срце више личи на звоно, код атлета на коцку, а код мршавих људи на крушку. До овог закључка научници су дошли на основу рендгенског прегледа неколико хиљада здравих студената и службеника.

Пре 60 година

ЗЛАТНА ПРАВИЛА ЗА КУПАЊЕ

Као и ми данас, тако су се и наши очеви и дедови питали у ове вреле дане куда на летовање: на море или у села и планине. Већина се тада одлучивала за село и шуму.

А како су проводили време на мору и због чега су тамо ишли најбоље нам показује једна књижица штампана на самом почетку нашег века. „Из славног даха величанственог мора градски човек коме је потребан опоравак пије исцељење и окрепљење“ — пише у њој.

Три часа пре подне и три часа поподне човек треба да проведе на морској обали а десет часова да „посвети ноћном и поподневном спавању“ Шта ће да уради са преосталих осам часова, писац упутства не каже. Вероватно подразумева да то време отпада на дневне оброке и разговоре са осталим особама на летовању.

А купање? Не, пре 60 година на море се није ишло због купања. У поменутој књижици пише да у току одмора од четири седмице човек сме „да дође у додир с водом највише четири часа“.

„Они који су већ добро навикли на море могу узимати морска купања у трајању од десет минута. Три до пет таквих купања седмично највише ће допринети општем стању здравља“.

Не треба можда ни подсећати да је за време тих кратких „узимања купања“ само један незнатан део тела долазио у непосредан додир с водом. Јер, тадашњи купаћи костими остављали су слободне само ноге до колена и руке до пола мишица.

У води се смело уживати само с највећом предострожношћу али ништа боље није било ни са ваздушним купањима. Женска „одећа за плажу“ била је дугачка до земље и закопчана до браде, док су мушкарци морали да носе одела за улицу којима прслук и висока крута крагна нису смели да недостају. Сматрало се за страховит „грех према пристојном понашању“ ако би се на плажу дошло откривене главе. Таква „непристојност“ није била дозвољена чак ни деци.

„Непроцењиво лековито средство је ваздух који удишемо на морској обали и чији мирисни дах чини да потамне непокривени делови нашег тела...“ — каже писац овог старог водича за летња путовања. А ти његови непокривени делови тела били су у ствари само врх носа, брада и шаке јер су све остало покривали шешир и одећа.

Да би „мирисни дах мора“ и оно мало купања колико је било дозвољено заиста деловали, писац препоручује да гости на морској обали апсолутно ништа не раде „јер то може да доведе до физичке и душевне пропасти“. Спорт, чак и шврљање по песку, најстроже се забрањивало. „Телесне напоре, као што су дуге шетње, које су код боравка у планини корисне, као и бесциљне излете треба на мору потпуно изоставити“. Писац књижице не дозвољава ни да се неизбежна досада разбије каквом добром књигом... „Још мање се може препоручити било каква духовна делатност и само онај који се од првог до последњег дана препусти потпуном мировању и апсолутној беспослици може рачунати на пуно благотворно дејство мора и извући одговарајућу корист од свог бављења у морском лечилишту!“

Тако су проводили наши очеви и дедови свој одмор на мору у она „стара добра времена“.

ОПУСТИТЕ СЕ, ПРИЈАТЕЉУ!

У Јапану, земљи „Излазећег сунца“ како су га некад назвали, поред обичаја да гост пред улазак у кућу домаћина скине ципеле постоји и обичај купања. Чим гост уђе, одведе се у собу одређену за њега и ту се скида, а неко од домаћих прихвата део по део његове одеће. Пошто добије јакуту, неку врсту кимона од памука, одводе га на купање у офуро. Када већ напуњена врелом водом чека га, али пре него што у њу уђе, мора да се добро насапуња и добро спере; прво зато што је такав обичај, а друго што и цела домаћинова породица треба ту да се окупа. Јер офуро није намењен за прање нечистоће, већ за одмарање и „опуштање“.

После купања ће гост ручати, наравно штапићима, и на крају обилно све залити чајем. При поласку добиће још и поклон у кутији обавијеној тканином. Разуме се да ће и он при доласку донети и предати кутију са поклоном такође обавијеном неком материјом. Поклон који он даје треба да буде исте вредности као и онај примљен. Ако је скупљи домаћин ће се осећати унижен, а ако је јевтинији биће увређен.

☆

ПРВИ ПУТ

Џиновска корњача покушала је ноћу да се искраде из једног акваријума у северном Берлину. Према саопштењу управе, пробила је зид од стакла дебео неколико сантиметара којим је било преграђено њено пребивалиште. Чувари су благовремено чули прасак стакла и стигли да је спрече у бекству. Ово је први пут да једна таква животиња, на тако необуздан начин испољи нагон за слободом. Нова преграда биће од јачег и дебљег стакла.

☆

КУЋА ОД КАФЕ

Бразилац Пино Монтеиро саградио је себи кућу од необичног материјала — „цигала“ од кафе. У кући он станује са женом и сином и каже: „Ми се у њој одлично осећамо. Саградио сам је из простог каприса. Али сам стекао и искуство — тврдим да брикети од кафе као грађевински материјал имају будућност“.

НАЈВИШЕ...

На изложби дечјих играчака у Чикагу, припремљених за поклоне о празницима идуће зиме, од свих новина највише је падала у очи комплетна зубно-лекарска опрема. Ништа јој није недостајало, ни „борбер“ који с правим, наравно, има заједничко само то што зуји. Овај „шлагер“ нимало се није допао удружењу америчких дентиста које је енергично протестовало код фабриканта што су озбиљни лекарски инструменти сведени на ниво играчака.

☆

ТЕЖЕ...

У погледу комфора Јапанци теже да превазиђу Американце. Приликом грађења нових кућа и станова власник има прилике да бира и определи се за три начина теледириговања: из кујне — притиском дугмета може да се укључи загревање воде у купатилу уз растварање лековитих соли у њој; из постеље — притиском дугмета на табли постављеној на ноћном столу — или преко телевизијског апарата који кад се укључи — почиње да се греје и вода у купатилу.

Иначе, Јапанцима се све више допадају западњачке спаваће собе с једним изузетком: кревети су без ногу — слободно висе привезани јаким гајтаном за собну таваницу.

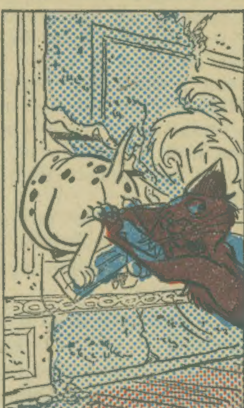

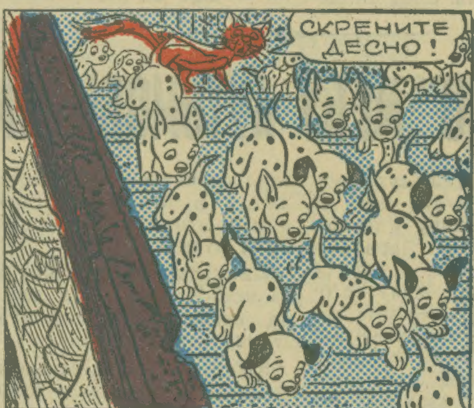

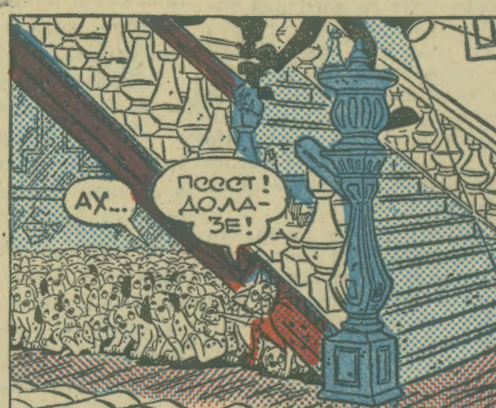

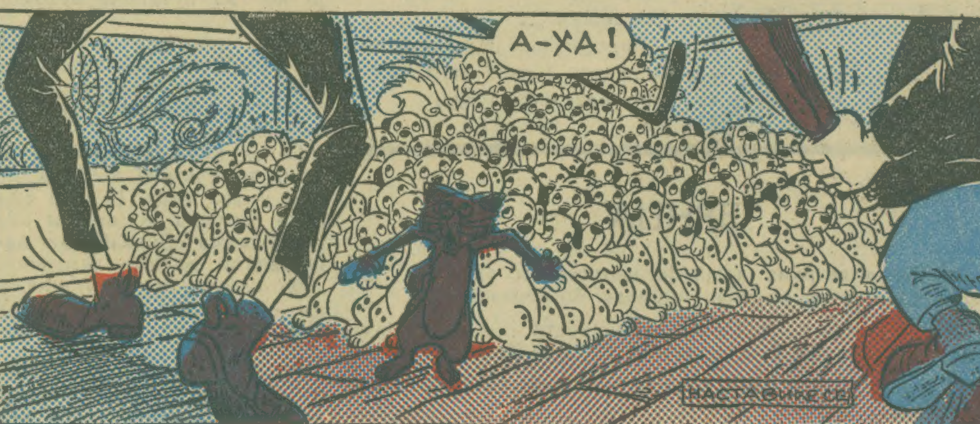

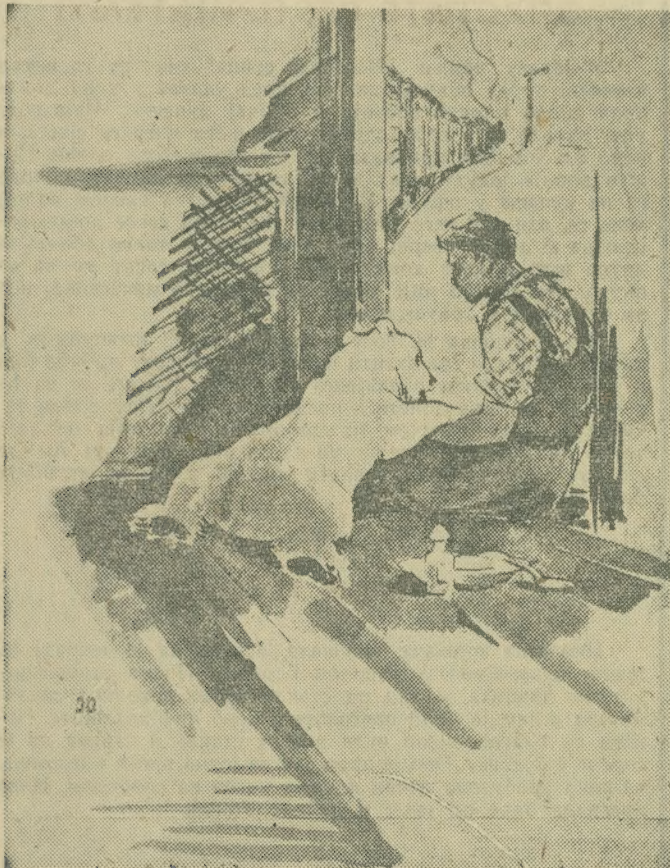

ЗВЕРИ НА ПУТОВАЊУ

НЕЗАБОРАВЉЕНО ДОБРОЧИНСТВО

Имам једну слабост: одлазим понекад у зоолошке вртове да обиђем своје некадашње путнике. Ти сусрети су често веома занимљиви.

Новосибирск. Вечерас путујем али пре воза сам решио да одем у зоолошки врт и погледам „своје“ медведе.

Ево њиховог басена. Шта је то? Око басена необично много посматрача. Прилазим и видим како крај решетке радница у плавом мантилу свом снагом вуче мотку с гвозденом куком на крају. Иза решетке бели медвед навалио се на мотку помоћу које се чисти под. Једном шапом притиснуо мотку, а другом рибу. И потмуло мумла.

Уморна од борбе, жена испушта мотку. Медвед као да је то и желео. Покретом победника он баца мотку далеко од решетака и — пљас у воду.

Брбљиви гледаоци причају: жена је чистила под у кавезу а медвед се бацио на мотку и отео јој из руку.

— Гле — помислих ја. — Зар је могућно да је тај грубијан — мој „Ајсберг“.

И не мислећи на то да тражим дозволу, прескочио сам гвоздену препреку и кренуо ка огради која окружује базен.

— Шта радите то? Медведи су веома зли! — зачуо сам уплашени крик раднице у плавом мантилу.

Морао сам да се извиним и да јој покажем овлашћење којим се дозвољавају посете мојим бившим „путницима“ ...

... Протекло је мање од годину дана а медведићи су порасли да их је тешко препознати. Да ли ће се сетити? Позивам их по имену неколико пута трудећи се да свом гласу дам некадашњи призвук саосећања и нежности.

Свадљиви медведић подигао је главу и ослушкује. У малим, неповерљивим очима блеснуо је немир. Као да се нечега присећа.

Поново зовем.

— Ајсберг! Лединка!

Лединка (санта леда) и не осврће се. А Ајсберг (ледени брег) окренувши се на моју страну брзо плива према ивици базена, излази из воде и, угледавши ме, стаје као укопан. Ослушкује мој глас, проучава моје лице ... Од нашег растанка протекло је много времена: колико је отада људи прошло поред њега.

Стресавши воду с крзна, косоноги пливач ми се приближава. Не жури, као да растеже време ... да би се боље сетио.

Најзад је крај ограде.

Медвед покушава да провуче главу до мене — густе шипке не дозвољавају. Он кроз њих провлачи само њушку са црвеним носем. То му није довољно. Диже се на задње шапе а предњима хвата за ограду.

— Охо, достигао си ме растом, медо, а још немаш ни две године.

Из руке га частим погачицом. Ајсберг је опрезно узима и једе са апетитом. Због неудобног положаја тупка у месту.

Жена нас задивљено посматра.

— Готово годину дана бринем се о њима само ја, али још не показују ни најмањи знак пријатељства. Чиме сте их привукли? Испричајте?

И ја сам јој испричао.

Пре отприлике годину дана медведиће су отели од мајке. Из родних северних ширина однео их је авион поларне авијације и после карантина, беле сирочиће упутили су у зоолошки врт у Новосибирску.

Једног врелог јулског дана медведиће су, заједно са осталим животињама, сместили у вагоне.

Врелина, стешњеност и дрмусање изнуравали су мечиће. Они су навикли на бескрајну ледену пустињу, студену воду и завијање ветра. Сада би шетали с мајком — медведицом по белим пољима и ваљали се по сувом снегу. Уместо тога — ужасна јара, загушљиви кавези.

У почетку су мечићи жалосно мумлали и гребли под. Али, брзо су посустали и сав свој бес заробљених пренели су на мене.

Кад бих им чистио кавез, један од њих је хватао зубима мотку, а предњим шапама се одупирао о решетку. Наша борба је личила на игру вучења ужета. У тој борби ја сам често морао да попустим. Спречавали су ме да дођем до посуде у коју сам им стављао храну — одгурали би је до задњег зида или би сели на њу. И увек су покушавали да ме ударе и огребу шапом.

Половином другог дана путовања потпуно су клонули. Више их нисам интересовао ни ја — њихов апсанџија. Лежали су с њушкама окренутим према вратима и учестало дисали. Били су заиста болесни.

Једно од мечића, које сам прозвао Ајсберг, пало је у праву апатију. Престало је да једе. Непомично је лежало на поду и труцкало се као и вагон. Једва је дисало — тихо, плитко, Иза отечених загнојених капака беживотно су гледале замагљене очи.

Лединка се за то време опоравила од топлоте, оживела је, апетит јој се побољшао и ја, умирен због ње, јаче сам се привезао уз њеног болесног брата. Размутивши лек у млеку, опрезно сам му га уливао у уста. Једва га је гутао. Али, мало-помало здравље му се враћало. Мазио сам га, трудио се да га било чиме разонодим: разговарао сам с њим или му нежно гладио белу длаку.

Лечење је помогло. Медведић је почео да са апетитом гута комадиће меса и двопек натопљен рибљим уљем. За мене је тај дан био празник. Али, сад га је због безбедности требало поново преместити у кавез.

И зачудо, Ајсберг је мирно поднео сеобу — није покушавао ни да се отме, ни да ме угризе.

Једном речју, после оздрављења с мечетом се догодила чудесна промена: престало је да ме мрзи. Још више од тога; сада је моје приближавање пратило уздржаном пажњом.

За време јутарњег „спремања“ Ајсберг би се уклањао да би ми олакшао чишћење кавеза. Спремно се одазивао на своје име и увек када бих га позвао, окретао је главу према мени и прилазио решеткама. Његов став био је нарочито упадљив у поређењу с Лединкиним понашањем: она ме као и пре никако није подносила.

Да, животиња је разумела да јој нисам непријатељ.

Све сам то испричао жени у плавом мантилу.

— И колико сте дана путовали с њима? — запитала ме је.

— Осам — одговорио сам.

Она се осмехнула. Очигледно — није ми поверовала.

ИСПУНИЛО МУ СЕ ОЧЕКИВАЊЕ

Иу прошли петак, слушаоци Радио Масачусетса у САД, могли су да чују као и сваког дана у исто време, глас спикера Роналда Грина како им саопштава новости дана.

Али, овог пута он је често прекидао саопштавања вести, и молио слушаоце да пруже властима обавештења — ако их имају — о саобраћајној несрећи која се догодила тога јутра на аутостради пред самим улазом у град. У њој је изгубио живот један тринаестогодишњи дечак док се сасвим исправно, одређеном страном, возио бициклом. Шофер који је изазвао несрећу својом бесном вожњом налазио се у бекству.

— Уколико сте запамтили или записали број овог аутомобила, или сте уочили његов изглед и боју, тип кола или изглед возача, обавестите о томе најближу полицијску станицу.

Током целог дана Грин је понављао ову молбу, јер саобраћајна полиција није успела да ухвати шофера-убицу.

Најзад, тачно у поноћ, када је емисија била већ при крају, спикер је изразио наду да ће „злочиначки аутомобилиста“ захваљујући свесним грађанима вероватно бити ускоро иза катанца.

Жеља спикера Грина се испунила већ после неколико тренутака. Излазећи из студија, пред самом зградом се такорећи сударио са двојицом полицајаца који су му кратко саопштили:

— Ваш апел грађани су услишили и пријавили нам тачан број кола и њихов опис као и опис возача...

— Значи, убица је ухваћен? — запитао је Грин.

— Тачно. Ухапшен је овог тренутка — рекли су кратко и ставили спикеру лисице на руке уз примедбу:

— Ипак, да није било вас, тешко да бисмо дознали да сте баш ви онај злочинац који, пошто је прегазио дечака на бициклу, није хтео да стане и да га превезе у болницу где би малишан можда био спасен.

Спикер Грин је признао своје недело и ових дана ће бити изведен пред суд.

„КО ЈЕ КО“ МЕЂУ АУТОМОБИЛИМА

Купцима аутомобила је све теже да се снађу у правој џунгли марака и модела, а ако су лаици једва се оријентишу у проспектима који нуде најразноврснија кола. Да би купцима олакшао доношење одлуке, један швајцарски лист је израдио „Ко је ко“ за путничке аутомобиле.

Доџ: путнички аутомобил са четири до шест седишта распоређених у два реда. Обично се овај модел назива лимузина.

Седан: кола са четворо врата и четири или шест седишта у два реда. И овај тип кола припада путничким аутомобилима обухваћеним заједничким именом лимузина.

Фо-кабриолет: лимузина са двоје или четворо врата без преграде између возача и седишта за путнике.

Купе: двосед са спортским обележјем има мали простор за кофере и понекад још два помоћна седишта.

Седан и сепарасион: лимузина са четири или шест седишта и покретном стакленом преградом између шофера и путника.

Лимузина: затворена кола са четворо врата, са два реда непокретних седишта и једним на склапање.

Кабриолет: кола са двоје или четворо врата и кровом који се спушта.

Хрд-топ: кабриолет са помичним кровом.

Кабрио-лимузина: кабриолет са чврстим оквирима за прозоре.

Ландау: затворена кола на којима се предња четвртина кров може да отвара.

Ролдах: затворена кола на којима је кров од тканине или вештачке материје, тако да може да се помиче или набира.

Шибедах: кола са кровом из два дела: предњи може да се помиче.

Родстер: отворен двосед са кровом који се може стављати и померити.

Спортска кола: отворен двосед који никад нема крова.

ЗРНЦА

● Слава великих људи је као сенка: уколико је ближа заласку, све је већа. (Анри де Монтерлан)

● Погрешно је говорити о мудрости старца. Стари људи нису мудрији, већ опрезнији. (Ернест Хемингвеј)

● Геније, као и бура, смело иде против свих ветрова. (Киркегард)

● Ако желите да вам живот буде испуњен ружама, прво се научите да вам не смета трње. (Жорж Куртелин)

Анегдоте

ПЕТЛОВ ЧАС

На предавању познатог палеонтолога Владимира О. Ковалевског један студент да би показао колико му је досадно закукурика. Сви се слушаоци насмејаше па и сам професор. На крају часа он не заборави да се нашали са оним студентом:

— Били сте у великом закашњењу. Сад је 19 часова, а не три по поноћи. Чудновато да вас је преварио инстинкт.

ЛОПОВ У БИБЛИОТЕЦИ

У кабинет познатог руског хемичара Н. Н. Бекета упаде слуга сав преплашен:

— Николај Николајевич, у вашој библиотеци су лопови!

Научник једва одвојивши очи од књиге упита:

— Шта ли они читају?

ЈЕДНОМ ПРИЛИКОМ

Катон старији је био велики противник сујеверја. Једном приликом му дође у посету његов стари пријатељ и рече:

— Замисли шта ми се десило: све ципеле су ми изгризли пацови. То мора да је неки предзнак несреће?

Катон одмахну главом и рече:

— Ја бих у то поверовао да су пацове појеле ципеле.

ДУХОВИТО

Волт Дизни је стално држао на свом писаћем столу акваријум са златном рибицом.

— Шта вам се толико допада на тој рибици? — запита га једном неки посетилац.

— То што она стално отвара уста, а притом ми уопште не смета! — одговори Дизни.

ЗА МУЖА И СИНА

Позната америчка глумица Хелен Хејс реши једног дана да код куће испече ћурку за вечеру за свог мужа и сина.

— Пошто први пут печем ћурку — рече она — не желим да ми стављате примедбе. Ако не испадне добра ићи ћемо у ресторан на вечеру.

После тога оде у кухињу. Кад се врати затече мужа и сина како седе за столом у капутима и шеширима, спремни за полазак.

КОМПЛИМЕНТ

Кад је једном Чарлс Дарвин био позван на вечеру код неког пријатеља до њега је седела једна лепа жена. У разговору она га упита:

— Господине Дарвине, ви тврдите да је човек постао од мајмуна? Да ли се то односи и на мене?

— Свакако — одговори Дарвин. — Само, ви нисте постали од обичног мајмуна, већ од очаравајућег.

БЕЗ ИСПРАВКЕ

Управник позоришта у Венецији коме је Верди понудио за извођење своју оперу „Риголето“ није био потпуно задовољан њоме и тражио је да понешто промени. Али Верди, поборник слободе стварања, одговорио му је: „Зашто бисте ви хтели у тим стварима да више знате од мене. Своје ноте, биле оне лепе или ружне, не пишем никад насумце, увек дајем њима извесна карактеристична обележја“. У ствари либрето је био написао Франческо Мариа Павие према тексту Виктора Игоа Le roi s'amuse (Краљ се забавља). Опера је ипак без промене први пут изведена у Венецији 1851. године.

НЕМА ВИШЕ СТРАХА

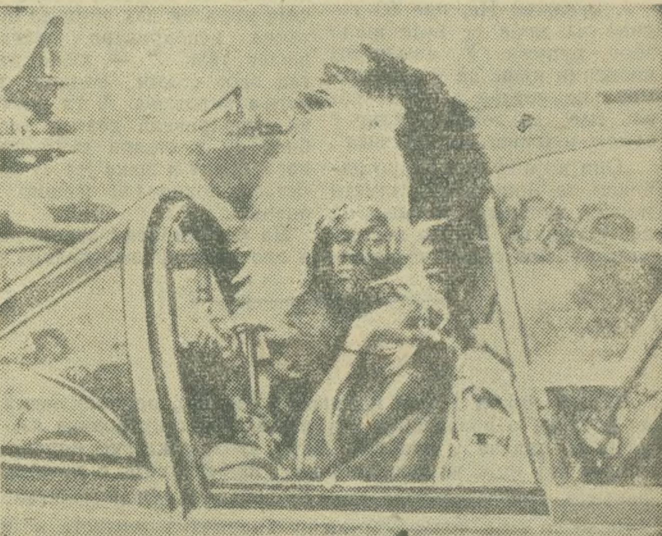

Страх од технике белог човека више не осећа овај Масаи који у пуној ратној спреми, поносан и свестан своје величанствености, седи у кабини британског млазног авиона приликом посете једном ешалону РАФ-а.

ТУЂЕ ПОСЛОВИЦЕ

● Човеку је урођено да згази све што падне (грчка).

● Питома рука и једном слона води (персијска).

● Ко једним замахом жели да обори шуму, неће посећи ни дрво (енглеска).

● Кад би свако мео само пред својим вратима, град би био чист (руска).

● Кокош која највише кокодаче није најбоља носиља (енглеска).

У ВРТЛОГУ СМРТИ

Када је пратећој чети Савине дивизије око десет часова 12. јула 1943. стигла смена, чета није више постојала. Истопила се у борби штитећи бок главнине дивизије. Остала је до последњег борца да заувек стражари на Ђуреву.

Вишечасовни окршај са много јачим противником преживела су само два борца и комесар чете Радован Папић који је погинуо крајем рата. Њих тројица су са ивице шуме крајњим напорима задржавали навалу Немаца све док им није стигла у помоћ Друга чета трећег батаљона Пете пролетерске бригаде.

— Пожурите другови, не дајте... — понављао је из свег гласа комесар док је тукао Немце који су се у густом строју приближавали шуми.

Пролетери су, онако у покрету, из свих оруђа осули по Немцима. Они први су попадали и не дохвативши се шуме. Јуриш као да им је клонуо. Њихов проређен борбени ланац остао је прикован за земљу.

Али предах је трајао кратко. Немци су се на захтев официра с напором дигли и опет кренули напред а пролетери појачали ватру и натерали их да опет посрну...

Тако до предвече. Онда се као један човек дигла чета пролетера и јурнула као вихор. Немци нису одступили него безглаво бежали пред њима.

У том неодољивом јуришу пао је осамнаестогодишњи Мирко Шешум који никада није умео да се сагне у борби. Погинуо је и помоћник комесара Милан Папић, а Богдан Лалићевић је задобио теже ране.

Али Немци су протерани из Ђурева и тиме је прелазак преко Сутјеске био обезбеђен.

Батаљон је нестао за непун сат

Ромињала је киша и спуштао се мрак. Чета се окупљала на пропланку у шуми. Смирена после значајног успеха чекала је нов задатак. А доле, путем за Сутјеску, вукла се комора, тифусари, болничари, деца, рањеници, жене. Изнемогли, прегладнели, у великим гомилама сви су грабили ка реци. Тамо преко, надали су се, чека их спасење. Онако без реда, у групи, загазили су у мутну реку која је, преко белутака правила вирове. Један је рањеник пао и вода је почела да га носи. Другови су притрчали и једва га извукли.

И последњи су ипак премостили реку. На озеленелој обали полегали су рањеници.

До свануће је било тихо. А тада су по падинама, по обали реке, запраштали пуцњи. Од топовске ватре тутњало је све унаоколо. Кроз тресак пуцњаве једва се чуо глас:

— Иде војска!

И доиста, однекуд је наишао ослабљени далматински батаљон. Пошто је прешао реку кренуо је обалом низводно. И многи рањеници, који су могли, пошли су за њима. Вукући ноге по житком блату, стиснутих зуба, ушао је у поворку рањеника и Богдан Лалићевић са још непревијеним ранама на грудном кошу, глави и руци.

Нису прошли ни стотину метара, а из шуме су зафијукали меци. Далматинци су скренули мало улево и пошли низ падину. Митраљеска паљба их је натерала да пођу право уз стрмен. Гранате су изнад њих секле гране, али колона се није растурала. Чело је напослетку стало. Пред њима је био пропланак а Немци су сигурно на другој ивици шуме.

— Причекајте мало — рекли су рањеницима.

Батаљон је у стрељачком строју прешао преко чистине на којој је неколико часова раније погинуо Сава Ковачевић. Обазриво су проматрали пред собом сваки заклон. Напрегнутих мишица гледали су на све стране да их непријатељ не изненади. Били су већ насред пропланка када се проломио тресак. Многи су намах били сасечени.

— Напред, другови, напред! — чуло се више гласова одједном.

Али ко год је покушао да се подигне пао је покошен.

За непун сат изгинули су сви.

Спасоносна стаза

Доле, иза њих, у шуми чекало је шездесетак беспомоћних рањеника. Назад — Немци. Напред — њихови меци.

Неколико их је лежало са рукама на лицу. Један, држећи се за чело, повраћао је крв, двојица су претраживали метке да нађу оне који сигурно неће затајити јер им је сада изгледало најважније да Немцима не падну живи у руке.

Неко је тада кренуо ивицом шуме у лево. Без речи, за њим су се упутили и остали. Кроз врхове дрвећа свирали су меци. Да ли их Немци виде или гађају тек онако?

Прошли су стотину метара. Онај први је легао на земљу и пузећи кроз папрат пошао ка пропланку. Исто су учинили и други: свако је пред собом видео како грабе подерани ђонови и боси испуцали табани, и дахћући, отворених уста, журио и сам напред.

Нико није говорио ништа. Људе је мучила слутња и обузимала лака дрхтавица. Кад први застане и остали се притаје.

До средине пропланка било је све мирно. Стигли су већ на домак шуме. Дохватили су се и њене ивице. Зашли су педесет, стотину метара у шуму — а нигде никог нема.

Лагано и обазриво провлачили су се кроз шибље, све даље где је стрмен све већа. Рањеници су се хватали за корење и чворновато дрвеће, верали се, падали, шкрипали зубима а ипак ишли. Ђаволски споро, али одмицали. Пењали су се преко два часа уз косу која се у нормалним приликама може савладати за пола сата.

Богдан је тада изгубио много крви, али је ипак, уз последње остатке снаге, одржавао своје место у колони. Када је успут једна болничарка хтела да му превије ране, рекао је:

— Не треба, крварење је и онако престало.

Опет међу нашима

Наједном реско штектање митраљеза. Срца су им снажно закуцала. Пуцњава је долазила са највишег, голог виса од кога су их делила два нижа пошумљена врха. Можда су Немци приметили да се неко креће па гађају насумце да би их растерали.

Колона рањеника је застала за тренутак, а онда пошла пошумљеном падином баш ка вису са кога се пуцало. За све време рафали су секли гране изнад њихових грана.

Опет тихо, нечујно пузање. Без шума, јер горе, педесетак метара изнад њих су Немци...

Голи вис је остао за колоном рањеника.

— Сада брзо! Брже.

Снага је издавала, али морало се напред, ка Зеленгори, што даље од Немаца.

Предвече су загазили у долину прекривену лешевима. У шуми, на другој падини чуо се разговор.

Зашли су у шипражје и легли. Мотрили су пажљиво, дуго и најзад открили — да су то у шуми наши.

ДРАМА НА ЛАБУДОВОМ ЈЕЗЕРУ

Лабуд Сам већ одавно живи са својом лабудицом у једном језерцету крај Писмарша у Енглеској. Годинама већ, пошто се млади излегу, он одлеће на одмор — без лабудице и потомства — на једно друго, оближње језерце крај села Шалфорда. Сам је удесио себи живот. Има два језера: једно је за стални боравак, а друго за одмор где се склања од буке и несташлука свог потомства. Јер, сем своје лабудице он не може дуго да подноси ничије присуство, чак ни кад су у питању и сопствена „деца".

Али, ових дана Сам је у свом одмаралишту крај Шалфорда затекао пар лабудова, који су ту свили своје гнездо и очекивали младе. Охо! Страховито се разбеснео. То је мој посед, моје летовалиште! Напоље! Сам је бесно навалио на уљезе. Лабуд-дошљак огорчено је бранио своју лабудицу и гнездо.

Битка је трајала пуна четири часа. Језеро је постало бело од перја. Сеоски жандарм био је беспомоћан. Због тога је позвао полицију из најближег града, а ова је опет обавестила друштво за заштиту животиња. Уједињеним снагама полиција и љубитељи животиња успели су некако да раздвоје борце и да их, сваког засебно, затворе у сеоску ватрогасну станицу.

Одржан је затим ратни савет. "Сам је опасан и зао" — гласио је закључак. Саму су подсекли крила и осудили га да сам живи на трећем језерцету, крај града Вокинга, 16 километара далеко од оба његова језера. Казну ће морати да издржава док му поново не израсте перје на крилима — веровале су судије кад су га однеле и оставиле на језеру.

Други чин драме: у језерцету крај Писмарша лабудица је била све забринутија. Њен Сам, додуше, не воли кад му деца ремете уобичајени ред, али је он ипак привржен породици и никад не би њу и осморо младих оставио саме толико дуго. Младе треба пазити и хранити, а она сама не може то све да постигне. Због тога је „постројила" лабудиће, стала на чело колоне и кренула на пут. Али, у језеру крај Шалфорда Сама није било. По језеру је пловио неки други лабуд који ју је, помогнут својом лабудицом, сместа напао. Опет се језеро забелело од перја. Поново је морала да дође полиција а за њом друштво за заштиту животиња. Други ратни савет одлучио је да ће најбоље бити да Самову лабудицу и њене младе пребаце код „оца" на језеро крај Вокинга. То је и учињено.

Трећи чин. Кад су полиција и друштво за заштиту животиња сматрали да је овом необичном селидбом читав случај срећно окончан, они нису узели у обзир Сама. Затвореник с подсеченим крилима није се могао помирити с неправдом. Он, додуше, не може да лети, али може да корача. Сад се ставио Сам на чело колоне и кренуо на, за лабудове више него дуг, марш од 16 километара. Успут је шесторо његових птића нестало. Али, он се није заустављао. Стигао је до језера и бесомучно напао уљезе. Борба се водила неколико часова и Сам је, сав очерупан, изишао из ње као победник. Отерао је с језера страног лабуда и лабудицу и опет постао једини господар свог летовалишта.

Завеса се спустила на драму на лабудовом језеру. Иза ње остало је празно, напуштено гнездо другог пара који је покушао да на туђем језеру оснује дом, а у гнезду јаја из којих се неће излећи млади лабудови. И шест несталих, највероватније угинулих, Самових лабудића који нису могли да издрже напоре марша за који, уосталом, лабудови и нису рођени.

ОТВОРЕНА ВРАТА НАУЧНО-ФАНТАСТИЧНИМ ПРОЈЕКТИМА

На 700 км уоколо могао је да се примети један „предмет" сличан летећем тањиру, какав су, тврдили су извесни људи, виђали 1960. године. Светлео је чудним плавим светлуцањем и озрачавао небо до 15 км висине.

То више није само визија из научно-фантастичних романа. Можда ћемо још ми бити посматрачи ових летећих острва, која ће непрекидно висити у ваздуху. Овај фантастичан пројект: како преносити електрику без жице, проучава се у електронским лабораторијама. Треба начинити систем који ће моћи да упути на велику даљину знатну количину електричне енергије — без каблова.

Пошто су решили веома противречне, готово нерешиве проблеме, научници су спремни да се посвете једном изванредном опиту: да радио-таласи постану проводници. Невидљиви и нематеријални „канали" упутиће електричну струју у васиону.

Произведена на земљи у обичним централама електрична енергија ће бити „пуштена" без икаквих жица, потпуно сама, ка једној лебдећој платформи. Захваљујући једној врсти шупље лампе, једној радарској суперцеви, названој амплитрон, која личи на неку грдосију, пустили би се у васиону огромном јачином радио-таласи и то управо они који су важни за пренос електрике: најкраћи и са највишом фреквенцијом.

Једна батерија ових циновских цеви „амплитрона" још на тлу ће претварати електричну енергију у ултракратке радио-таласе. Параболичне антене уперене ка небу као „радиотелеграфски" пројектори стизаће невидљивим зрацима до пријемника на платформи узлетишта. Тако добијена електрична енергија, боље рећи електро-магнетска, биће претворена у топлоту која ће покренути гасну турбину. Помоћу ње ће се окретати циновске лопате ротора који ће одржавати летеће острво као обичан хеликоптер. На овај начин платформа ће моћи да се одржи бескрајно дуго у ваздуху без трошења горива, једино помоћу „мотора са кратким таласима".

Предвиђају се и друге користи од ових платформи и зракова. Неке ће „гледати" изнад хоризонта и планина као и међународне телевизијске станице. Извесне уздигнуте платформе моћи ће да пренесу по 10.000 телефонских веза одједном. Служиће такође и као стратосферски фарови.

Као што се види научници-истраживачи спремају се да превазиђу писце научно-фантастичних романа.

ЧАМАЦ ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

Снажан мотор од 240 коњских снага усисава воду и избацује је кроз задње цеви. То омогућује чамцу брзину од 56 км на час. Пропулзиони систем се може претворити у пумпу која снабдева шест шмркова са 250 галона воде у минуту. Чамац може да служи за спасавање и гашење пожара на бродовима.

ЕДМУНД ХИЛАРИ КАЖЊЕН

Човек који се први попео на Еверест, сер Едмунд Хилари, кажњен је новчано са 4.000 рупија, око 300.000 динара, зато што се без дозволе попео на један од врхова Хималаја, Амдамбалам. Казну је изрекао суд у Непалу.

ПЕЋКА и БЕЛИ МЕДВЕД

Сваки малишан већ са пет година жели да представља нешто на свету. Ни мој Пећка није имао више од пет година, чак ни пуних пет, а био је веома немиран дечко. Волео је да лута пространом тундром и задавао ми је много и много брига. Никад нисам био сигуран да ћу га наћи живог када се вратим са неког од мојих излета.

У овом крају полуострва Чучке лутају многобројни бели медведи који се понекад брзо навикавају на људе и обилазе око насеља или безазлено пливају око рибарских бродова и чамаца.

Нисам се ни зачудио ни изненадио када сам чуо једног дана да је мој Пећка нестао. Била је страшна зима, око 40 испод нуле. Пуцало је и дрво и камен.

Жена ми је избезумљена од страха, рекла да је Пећка украо скије, и, док се она мајала свакодневним кућним пословима, нестао.

Кренуо сам по трагу скија: ушао у шуму тундре. То није ни шума ни шибље, то је простор туге. Страх да се Пећки, кога сам много волео, нешто не догоди, све више ме је притискивао. На месту где је требало да пређем смрзнуту реку срео сам Гришку Ивановича Афанасијева, старог и познатог ловца. Изненадио се што ме по оваквом времену среће ту.

— Пећка је нестао, — рекао сам му узнемирен.

Григорије или Гришка, како смо га звали, од све деце у насељу највише је волео мога Пећку и зато реши да га заједно тражимо.

После пола сата трагања нашли смо га: на белој залеђеној пољани ваљао се Пећка са два бела мечета. То није била борба. Играли су се. У присној и складној игри никако нисам могао да разазнам Пећку од белих мечића. И мали мечићи и деца су у ствари исто — радост природе.

Огромна и импозантна бела мечка с љубављу је посматрала ту игру и стражарила над околином. Притајили смо се. Нехотице сам подигао пушку али ме Гришка ухвати за руку и рече:

— Не пуцај! Она воли Пећку.

Убрзо се појави огроман бели медвед, мужјак. Мечка се узнемирила. Спремала се за борбу. Нас двојица узесмо пушке на готовс, очекујући.

Мужјак је мумлао и брзо се приближавао незграпним ходом. Мечићи и Пећка су се и даље играли не примећујући ништа.

Мечка је љутито замумлала и насрнула на мужјака. Ударала га је шапама, гребала и уједала. Огромни мужјак није јој остајао дужан — борба је била страшна. У једном тренутку приметио сам црвену мрљу на мечкином врату. Осетио сам као да ми је у опасности неко од најдражих и несвесно подигох пушку и — опалих.

Медвед је пао као громом погођен, а мечка, иако рањена, пришла је скупини која се весело и даље играла и почела да лиже огреботину, коју је у игри једно од мечића направило моме Пећки.

Пришао сам мечки. Она је била мирна. Гришка јој је одмах истрљао ране снегом и она је тако болно цвилела да је то личило на плач. Ухватио сам је за врат и натерао да пође с нама, што је она и учинила као најпослушније псетанце.

Моја жена и Афанасијев су три недеље упорно лечили мечкине ране. Назвали смо је „Белка“. Остала је заједно с мечићима код нас и више није хтела да оде. Тако је наша кућа од троје стекла шесторо чланова. Ми их сматрамо као своје. Увек су са нама — живе крај нас. Нежни смо према њима а и они према нама. Као награду за љубав к пажњу коју смо јој пружили, Белка нам свакодневно доноси рибе — а она је изванредан риболовац.

Антонин Дворжак

1

Антонин Дворжак, велики чешки композитор за кога се говорило да је „исто тако природно да свира као и да дише“ заузео је поред Беджиха Сметане значајно место у чешкој стваралачкој музици којој су прво Сметана а затим и Дворжак улили народни дух.

2

У селу Нелахозевес на Влтави близу Прага, у породици месара и кафеџије Дворжака рођен је 8.IX.1841. први син Антонин. Отац га је поучавао послу у кафани али га је малишан обављао без воље. Радије је сањарио и свирао на виолини чему га је учио сеоски учитељ.

3

Сваке вечери је отац могао своје госте у кафани да забави и свирком свога још малог сина. Сви су веома радо слушали шта дечак изводи на виолини а он је преко њених жица износио сав свој занос и љубав према музици. Понекад је свирао и своје импровизације.

4

Учитељи су још у осмогодишњој школи приметили способност малог Дворжака који се истицао од остале деце својом осећајношћу и племенитошћу. Пред њиховим наговором и жељом свога сина отац је попустио — дозволио је да учи свирање на фортепијану и оргуљама.

(Наставиће се)

КАНТИНФЛАС И ЊЕГОВ ФИЛМ »ПЕПЕ«

Са Кантинфласом се свет упознао у филму покојног Мајкла Тода „За осамдесет дана око света“, у коме је играо слугу Паспартуа.

У филму „Пепе“ он је централна личност, а као „други“ појављују се славни старови као што су Морис Шевалије, Бинг Крозби, Ким Новак, Заза Габор, Грир Гарсон, Џек Лемон, Џуди Гарланд, Деби Рејнолдс, Френк Синатра...

Кантинфлас је необично име. Како је Мексиканац, млади медицинар Марио Морено дошао до имена Кантинфлас и како је доспео на филм?

Марио Морено је био једно од петнаесторо деце врло сиромашних родитеља. Детињство је провео у четврти Мексико-ситија. Почео је са великом вољом да студира медицину, али за то је требало много новца. Да напусти студије није хтео и зато се снашао сам — отишао је у позориште не да би стекао уметничко име — такве амбиције није имао, него да за малу споредну улогу добије бар толико да не мора гладовати.

Као и обично код славних људи, и о младом Марију Морену постоји неколико верзија како је почео каријеру. Неки биографи тврде — у циркусу. Али је свакако још у школи често бежао са часова да би певао и играо на улици. После циркуса прикључио се једној глумачкој трупи и ту зарађивао један долар на дан. Својим јужњачким темпераментом се истицао и пао у очи као изванредан глумац, али није полагао право на велике улоге, задовољавао се и малима, па је наступао и као комичар.

Име Кантинфлас узео је да родитељи не би сазнали за његову „уметничку делатност“ јер су у њему гледали само будућег лекара. Није се бојао да ће га ухватити на делу, јер мали поштански чиновник — отац петнаесторо деце, није могао да купи карту за позориште!

Име Кантинфлас је настало од „Кантинфлар“, што на шпанском означава љубазног, брбљивог кловна. Према томе, Кантинфлас је више појам него име, а онај који га је узео ускоро је постао појам. Није дуго остао на малим улогама јер му је његов таленат брзо прокрчио пут. Од споредне професије постала му је главна. За њега су писани комади, а када се родитељима представио у свом новом својству — и са пуним новчаником, нису имали шта да му пребаце.

Као што је у позоришту готово преконоћ постао љубимац публике то се десило и на филму. Додуше омиљен је био у прво време само у Мексику јер није хтео преко његових граница.

После дужег времена Кантинфлас је ипак одлучио да се одазове позиву Холивуда али само под условом да игра Јужноамериканце. Тако је добио улогу Паспартуа. Отада он носи почасну титулу коју су му дали амерички филмски критичари „најбољи и најгенијалнији кловн после Чарли Чаплина“. И сам Чаплин га је назвао „највећим глумцем света“ — наравно, после њега, Чаплина. Сматра се да је он данас најбоље плаћен комичар на свету. Ево неколико детаља о њему: има око 250 пари одела и 300 кошуља. Вози аутомобиле Јагуар, Масерати, Кадилак, Олсмобил, Доџ, Понтијак, два Мерцедеса, има свој приватни авион а најмањи од његових пет поседа је једна модерна палата.

Једино што је код њега остало непромењено још из младих дана то је наклоност према „споредној“ професији. Тако је сада постао тореадор. Мексиканци кажу да би био међу најбољима да га његов комедијашки дар није наводио да сам себе стално карикира. Зато га Мексиканци не узимају озбиљно, него се смеју кад у арени уплашеног лица гледа у бика и кад заигра пред њим ча-ча-ча да би га умилостивио.

Управо таква једна сцена убраја се међу најтеже у филму „Пепе“. Јер, како доказати бику да не треба да буде бесан и да је то само весела игра? Све је то било исувише узбудљиво и режисер Сидни је одахнуо кад је та сцена срећно завршена.

— Био си изванредан! — рекао је Сидни Кантинфласу.

— А тако сам се бојао — одговорио је он.

— То могу да разумем — пред оваквим биком.

— Биком? Каквим биком? Мислио сам на камеру. Бика могу да преварим, али камеру...

Преварити се није дао ни поносни ждребац од 11 година Донжуан, у обичном животу звани Кинг. Пошто је све најтеже задатке савладао: peњао се по степеницама, пролазио кроз хотелске сале, газио краз пливачке базене — једно само никако није хтео: да лежи мирно са Кантинфласом на билијарском столу. Требало је да се прави да спава, али за време дијалога стално је дизао главу. Одлучено је да се говори шапатом али ни то ништа није користило. Ни покушај да се сцена одигра немо није успео, јер је Кинг тек сада зачуђено гледао око себе — што се ништа не говори. Сцена је ипак некако изведена помоћу фотомонтаже.

Читав синемаскоп филм у боји „Пепе“ приказује изванредног Кантинфласа о коме један амерички критичар после премијере пише:

„Човек не треба да разбија главу о смислу и логици, него да ужива гледајући дивног глумца Кантинфласа, који баца у засенак осталих 35 врхунских звезда Холивуда“.

200 милиона година у помрчини

Мало има животиња које се толико тешко проучавају као термити. Да би човек сазнао шта о њима, требало би да их види, а видети их врло је тешко, јер нестају пред најмањом појавом светлости. Цео живот проводе у потпуној тами и савршено слепи — већ више од 200 милиона година.

Чак и афрички термити чији су мравињаци високи до 7 метара а у основици широки по 20 и 30 метара, не могу се лако видети. Јер, ти мрави граде своје куће ноћу и то изнутра. Није довољно да се земља са таквог мравињака одгрне. Ако се то учини, угледаће се само унутрашњост грађевине: план и пресек богато разуђене термитске вароши из које су становници нестали на волшебан начин.

Невероватно је тешко да човек изненади по дану ове ноћне раднике. Њихово појединачно и групно понашање још нам је, углавном, непознато, а њихов „кастински систем“, као и код других „друштвених“ животиња, још покрива тајна.

Радови француског научника, професора Грасеа, који руководи Лабораторијом за изучавање еволуције организованих бића, недавно су, ипак, унели нешто светлости на делове живота ових створења у вечитом мраку. Научник је успео да изврши отмицу извесног броја термита из колоније и да прати њихово врло занимљиво понашање.

Ставио је у извесне кутије црницу а у друге иловачу, према томе коју врсту термита испитује. Негде је при

дну додавао воду, а негде специјалну плесан. У једну кутију је, на пример, ставио 1200 инсеката, углавном „радника“, са неколико десетина „војника“ и са краљицом дугачком 9 сантиметара, која је и до 2000 пута већа од својих радника. Кад су постављени на нову земљу, инсекти су претрпели удар: нигде њихових галерија, нигде уобичајеног додира са својим друштвом. Влага ваздуха, светлост, све је ишло против њих. Одавали су пометњу и обесхрабреност. Затим је запажена прва појединачна активност: радници су производили од земље сићушне лоптице, али су их стављали било где.

Неорганизована активност је трајала кратко време. Запажено је да траже уздигнутија места где ће стављати лоптице од земље. Сем тога, понеки траже где се налази краљица и око ње групишу своје производе. Али како? Прво граде стубове око њеног грудног коша. Када достигну потребну висину, са стубова повијају сводове који се потом састављају.

Чим се достигне висина од 4 или 6 мм, што зависи од врсте термита, раднике више не привлачи висина већ ширина. Они односе своје куглице водоравно на све стране где има неко узвишење или њихов стуб. Потом опет праве стубове и сводове, и тако редом. Сводове склапају са изванредном тачношћу. Научник Грасе хтео је да се увери, да ли инсекти раде плански, организовано, па је у већ уиграну групу спуштао по неког дошљака. Међутим, овај би се аутоматски укључивао у посао.

Испитивања су показала и то да извесне групе не започињу рад док их нема око 50 на броју. Примећено је да је радника све више уколико посао одмиче. Да се од првобитних стубова и сводова начини основно језгро мравињака потребно је отприлике 8 часова. Тада целокупно „друштво“ постиже потпуно јединство.

На питање, како се врши подстицај инсеката да праве куглице, научник одговара претпоставком: вероватно путем чула мириса. Ово чуло, као и чуло пипања, мора бити да игра велику улогу код слепих инсеката. Мирисати, пипати и кушати, поред рада, главно је занимање сваког појединачног термита.

Дајемо кратак извод из бележнице професора Грасеа:

„у 8,50 часова један радник је означен тачкицом неке боје. Додир боје га је узнемирио; постао је неорганизовано хитар и трчи на све стране. Три минута касније, у 8,35, смирио се, прилази и лиже једног од радника.

у 8,54 почиње да буши једну напуштену рупу. Са земљом коју је узео са дна, меси куглицу коју носи амо тамо по грађевини.

У 8,57, напушта рупу, среће другог радника и лиже му главу. Потом лута цео један минут и почиње да копа у рупи у којој се налази шест радника.

У 9,07 напушта рупу, носи у устима куглицу земље и лепи је на усправни део зида. Неколико минута се врзма лево-десно и покушава да копа на разним местима.

У 9,11 носи куглицу далеко од градилишта и спушта је.

У 9,13 и у 9,16 лиже своја два радника и они њега.

У 9,17, укључује се у рад на главном делу грађевине...“

И тако пролази радни дан слепих термита. Из ноћи у ноћ — већ више од 200 милиона година.

»Кућа је ваша«

Најлепши израз гостопримства на свету може да се искаже у земљама где се говори шпански. Ако упитате неког Шпанца, Мексиканца, Чилеанца или неког другог из Јужне Америке за његову адресу одговориће вам:

— Ваша кућа се налази ту и ту.

А кад га посетите он ће вам рећи:

— Ви сте у својој кући.

Ово нису само изрази учтивости, већ предусретљивости и гостољубља а ви сами знате да то не треба злоупотребити.

Сви народи на земљи умеју на свој начин да буду гостопримљиви а најбољи израз за то је изрека:

— Посао може да чека, али посета једног пријатеља не може да се понови.

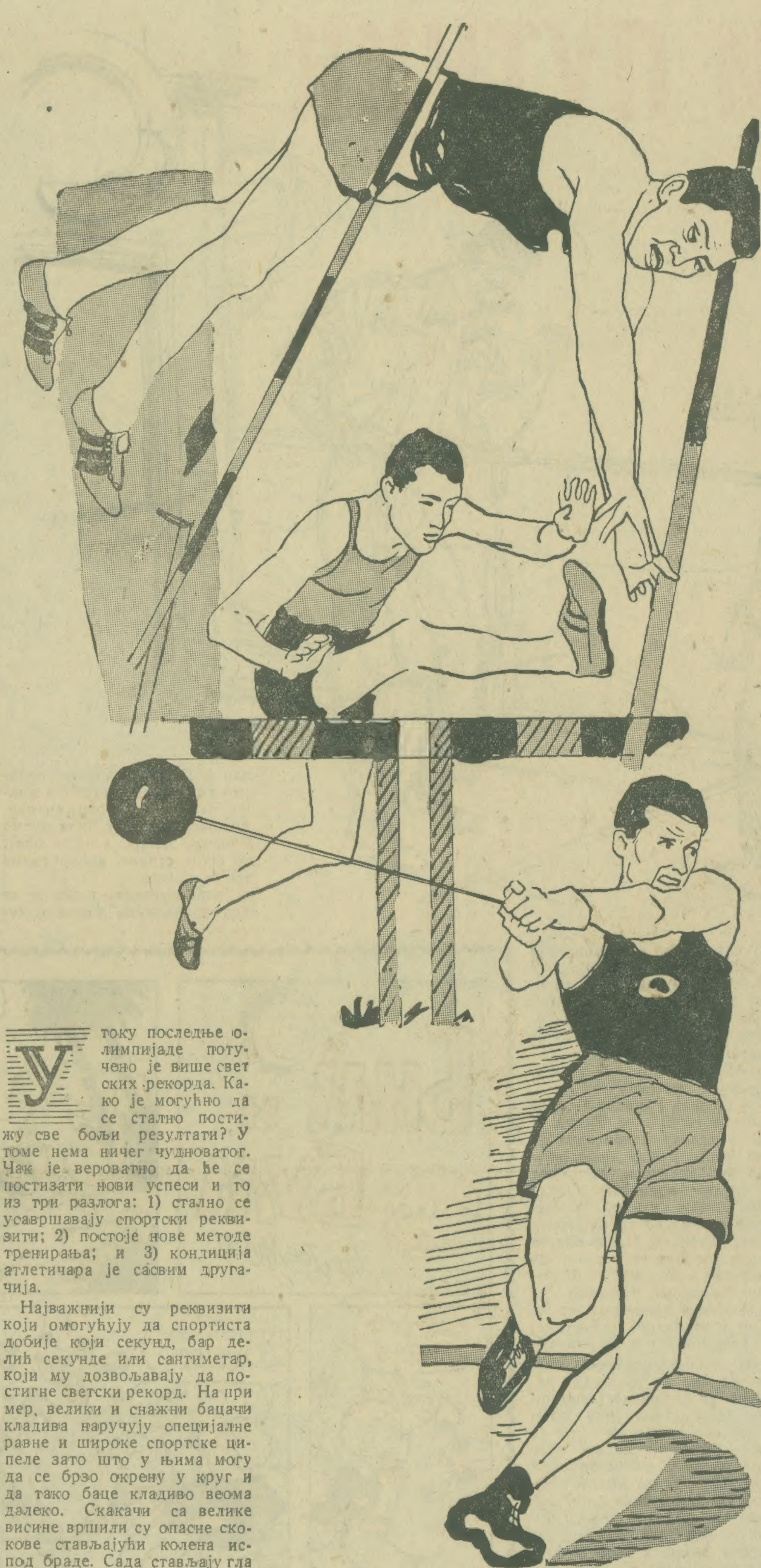

ОТКУД НОВИ СВЕТСКИ РЕКОРДИ?

У току последње олимпијаде потучено је више светских рекорда. Како је могућно да се стално постижу све бољи резултати? У томе нема ничег чудноватог. Чак је вероватно да ће се постизати нови успеси и то из три разлога: 1) стално се усавршавају спортски реквизити; 2) постоје нове методе тренирања; и 3) кондиција атлетичара је сасвим другачија.

Најважнији су реквизити који омогућују да спортиста добије који секунд, бар делић секунде или сантиметар, који му дозвољавају да постигне светски рекорд. На пример, велики и снажни бацачи кладива наручују специјалне равне и широке спортске ципеле зато што у њима могу да се брзо окрену у круг и да тако баце кладиво веома далеко. Скакачи са велике висине вршили су опасне скокове стављајући колена испод браде. Сада стављају главу међу колена која су мало размакнута. На тај начин, пошто су више скупљени, брже се окрећу у ваздуху и постижу већи број обртаја. Стрелци из пиштоља имају ороз на оружју од лаког материјала. Лакши ороз, када се потегне, мање скреће цев у страну. Пливачи чак скидају маље са тела уочи такмичења и постижу боље време.

Веслачки материјал није се мењао пуних 50 година. Затим су Немци извршили пробу са новим веслом у виду лопате и са новим типом чамца. Пошто су победили на тркама, остали су пуне четири године господари у овом спорту у Европи. И прошле године у Риму однели су главне награде у овој дисциплини, а ове године готово све националне екипе у свету усвојиће њихова широка весла.

Пре рата, шампион у скоку с мотком, Корнелијус Вармердам, закључио је да ће моћи да прескочи 4,575 м. ако му се продужи залет. Организатори такмичења одмах су продужили стазу. Други скакачи су усвојили његово искуство и унели нове измене. Уместо тешке бамбусове мотке, употребили су мотку од шведског челика, много тању и лакшу. Са њом скакачи данас постижу одличне резултате.

Светски рекорд у пливању слободним стилом на 100 метара постигао је Џони Вајсмилер за 51 секунду, и тај рекорд није нико тукао пуних 15 година. Данас бар стотину пливача прелази 100 метара за мање од 51 секунде. Зашто? Један од разлога је тај што су модерне писцине много „брже“. Стазе пливача су омеђене дебелим летвама, вода на стази остаје мирна и такмичар не трпи од таласа свог противника. Затим, данашњи такмичари се служе специјалним окретом у води о коме Вајсмилер није могао ни да сања.

На прошлогодишњој олимпијади Немац Хари прешао је сто метара за 10,2 секунди. Значи ли то да је он бржи од Џеси Овенса који је исту стазу прешао за 10,3 на олимпијади 1936? На старту, Хари се користио „стартном дашчицом“, која је чврсто била приљубљена уз земљу, и са ње се отиснуо. Џеси Овенс је полазио са писте пошто би претходно ископао у песку две рупе и у њих ставио ноге. После Харијеве победе Овенс је рекао:

— Ова стартна дашчица вреди бар једну десетину секунде!

Ако сва ова мала лукавства могу унеколико да објасне повећање рекорда, једна једина реч објашњава велики број атлетичара. То је: тренинг. Стално и само тренинг.

Гас Стацер, који је 1948. још као гимназист био одличан пливач тренирао је једанпут дневно пливајући две миље, затим је прелазио 900 метара ударајући ногама о воду и потом је мало трчао. У школи где је тренер његови пливачи тренирају двапут дневно и то готово преко целе године. Чак је покушавао да тренирају трипут на дан.

У спорту се тек сада изучавају границе људске отпорности. Погледајмо како изгледа тренинг Аустралијанца Херберта Елиота, рекордера на 1500 метара. Кад је почео да се припрема да туче светски рекорд трчао је дневно нешто преко 15 километара и то четири пута недељно. Суботом и недељом, под надзором тренера, устајао је у 5 ујутру, затим би ходао по песку плаже и трчао 30 минута. Пошто се освежи у мору, трчао је натраг да доручкује.

По обеду, трчао би четири часа, прелазећи око 53 километра. Кад се врати, дизао је ђулад и железничке шине све до ручка. Поподне је мало спавао, затим трчао до плаже на којој има једна пешчана дуна висока као седмоспратница, са падом од 60 степени, покривена дивљим зеленилом. Кад се попне на врх дуне, он се сјури доле и тако неколико пута. Један новинар је избројао да је једном устрчао уз пешчани брежуљак 45 пута.

Ако техника усавршавања и већи тренинг објашњавају пад многих рекорда, не треба сметнути са ума опште стање здравља данашњих спортиста. У целом свету се побољшава исхрана, хигијенски се живи и мање се болује. Висина и снага људи другачији су но раније. Уколико је човек виши, јачи и издржљивији, он ће трчати брже, скакаће више и подизаће тежи терет. Зато ни данашњи спортски рекорди не могу бити дугог века.

Ученика више — наставника мање

У Западној Немачкој је тек сада, после 1955. године порастао број деце која полазе у основну школу и то за читавих 100.000 према ранијим годинама. У исто време број непопуњених наставничких места порастао је на 200.000 због тога што учитељски позив не доноси високе зараде. Тако је у индустријализованој земљи као што је Немачка, ове године остало 766.000 ученика без наставника, док је у прошлој та цифра била мања за преко 200.000.

Анкета спроведена у Немачкој у погледу избора позива показује да се омладина углавном оријентише на стручна занимања у области металне и електроиндустрије, што осигурава упошљење у великим предузећима. Девојке показују највеће интересовање за трговину, па чак и за занате а врло мало за учитељски позив.

Љубав је најбољи лек

Професор универзитета Вајнингер, који изучава психологију животиња, испитивао је улогу љубави код белих мишева. Известан број ових животиња држао је у кавезима и добро их хранио, друге је више пута на дан носио у наручју и миловао их. После три седмице, мишеви којима је поклањао специјалну пажњу били су већи и живљи од своје сабраће. „Љубав је најбоље средство за физичко и психичко здравље. Она је кориснија од витамина и од лекова“, — изјавио је Вајнингер.

СЛЕПИ ПУТНИК

Капетан „Лелујаве звезде", моторног рибарског брода, наслоњен на ограду капетанског моста полузатвореним очима је посматрао огромне таласе који су се разбијали о прамац и претворени у пену нестајали у мору. Мала лука на Новом Зеланду у којој су провели последњих десет дана налазила се већ иза њих а они су одморни кренули у лов који је обећавао да ће бити врло богат.

Задубљен у мисли капетан Ембер није ни приметио када је први официр Винтерс довео на мост једну малу прилику сву у дроњцима и довољно нечисту да би је држао близу себе. Али су је зато остали морнари брзо приметили и забезекнути престали са радом. Слепи путници увек на себе привлаче пажњу, а овај на рибарском броду представљао је праву сензацију баш зато што је био још неодрастао момчић, готово дете.

Када је капетан схватио шта има пред собом, зграбио је прво убрус који је висио у задњем делу кабине и пришао дечаку да му са два-три снажна али не и груба покрета обрише лице од гара, а онда га озбиљно упитао:

— Откуд ти овде, дечаче?

Очигледно, дечак се плашио, дрхтао је целим телом, али је ипак успео да нађе довољно снаге и да одговори Емберу:

— Хоћу да пловим... да постанем рибар.

— Нашао сам га у склоништу за гориво — рапортирао је први официр.

— Чини ми се да си ти онај дечак који се свих ових дана мувао око брода — упита га капетан. — Како се зовеш?

— Ричард Сомс — промуца дечак сметено.

— Слушај, Ричарде — рече капетан строго. — Ти си упао у велику неприлику. Да смо нешто ближе копна вратио бих те одмах на обалу и предао полицији. Овако ћеш остати са нама две недеље а онда ће ти се десити исто. Губи се сад и очисти се од тог мазута и угља. Да те нисам видео док не будеш чист као суза. Наравно да овде нећеш проводити време само у пријатној вожњи него ћеш морати и да запнеш.

Из каснијих случајних разговора сви су на броду сазнали да је тринаестогодишњи слепи путник још рано остао без родитеља и да је после живео код свог деде који му је у дугим зимским вечерима причао читаве бајке о лепотама рибарског живота на широком мору. Дечак је већ тада заволео рибарски позив, а када је старац умро, пожелео је да постане члан посаде неког од многобројних бродова који су ловили на отвореном океану. Разуме се да су његову понуду сви капетани одбијали јер су им требали јаки људи а не деца. После више неуспелих покушаја да се увуче на неки брод, најзад је ево, успео.

Лов је овог пута био изузетно добар. Цела посада је као и капетан, добро расположена, мислила већ на новац који ће зарадити продајом рибе када стигну на копно. Захваљујући општем расположењу сви су били према Ричарду добри, а он је опет, са своје стране, чинио свима многе услуге.

Једне вечери, када су се већ враћали са ловом у луку, у пролазу поред једног залива који је важио као опасан због великог броја подводних спрудова и оштрих стена, наишли су на неку велику масу која се нашла на површини крај самог прамца.

Пошто је била ноћ и капетану и дежурном кормилару учинило се да је то само гомила алги којих је у овим водама много. А када су виделили да је то једно огромно дебло, које се ко зна како створило ту, било је већ доцкан. Јак удар је затресао цео брод, који, иако сматран већим објектом своје врсте, није био ништа друго до велики моторни чамац.

Балван се очешао о корито брода који је доста брзо ишао, и бачен уназад свом силином ударио је у кормило које се нагло тргло тако да је ланац којим се управља пукао и — брод остао без контроле.

Удес је био и срећан и несрећан уједно: огроман балван није сломио крму али ипак није било могућно управљати бродом, јер су га таласи бацали лево-десно и могли да одгурају на стене.

У општој забуни почели су да падају разни предлози. Капетан је хтео да се иза крме баце у воду, на дугим сајлама, бурад која би се помоћу дугих мотки померала и тако у неку руку заменила крму. Први официр био је за то да се брод укотви где је, и сачека јутро и помоћ. Али су се убрзо ови предлози показали јалови по што је море било сувише немирно а опасне стене исувише близу.

Никоме није падало на памет да би се откинути ланац могао некако оправити док један од чланова посаде није приметио малог Ричарда како се увлачи у уски простор који је водио ка чекрку око кога се обмотавао ланац. Његов крај је био сада негде у трупу брода.

Узалудне су биле молбе и грдње капетана који је, обавештен о ономе што се догађа, дотрчао одмах. Вижљасти Ричард је успео да се увуче у тесни пролаз и да се даље пуже вукући за собом дебелу челичну сајлу са куком на крају.

Свима је било јасно шта је он покушавао да учини: хтео је да некако пронађе место прекида и у оном потпуно мрачном и загушљивом простору веже сајлу за прекинути ланац.

Борба је трајала пуних 20 минута а за то време су сви на палуби стрепели да се дечак не загуши у уској цеви. Онда се наједном челично уже тргло. Морнари су почели да вуку и заједно са крајем прекинутог ланца појавио се и полуонесвешћени дечак. Брод је био спасен.

Када је Ричард доцније отворио очи угледао је изнад себе капетаново лице како се смеши. Стари морски вук је држао у руци убрус сав умазан уљем а глас који је покушао да буде строг рекао је:

— Слушај, мангупе, зар ти нисам већ рекао да не смеш да будеш овако прљав. И то још у мом кревету! — додао је не успевајући да сакрије радост што је мали Ричард остао жив.

НИЈЕ УСВОЈЕНО

Четири разна позива обављао је 56-огодишњи Ричард Гилрој из Стајнинга у Енглеској: пошто би одрадио одређено време пре подне на једној живинарској фарми, он је после подне чистио прозоре, а од 10 сати увече до шест сати ујутру седео је за разбојем. У свом „слободном" времену свршавао је домаће послове и радио у башти, јер му је жена одузета.

За његов случај сазнало се кад је изведен пред суд што је пијан — како оптужба каже — возио аутомобил. Одбрана његовог адвоката да је због толиког сталног рада био пре премореν него пијан, није усвојена и осуђен је на новчану казну.

ЛОШ УТИЦАЈ

Телевизоре са екраном од непробојног стакла изнела је на тржиште једна америчка фабрика. И то из велике потребе: америчка деца гледајући вестерн и гангстерске филмове нису се уздржавала да гоњенима не притекну у помоћ; својим играчкама: револверима, пушкама, стрелама гађала су гониоце, од чега се обично стакло екрана распрскавало у парампарчад.

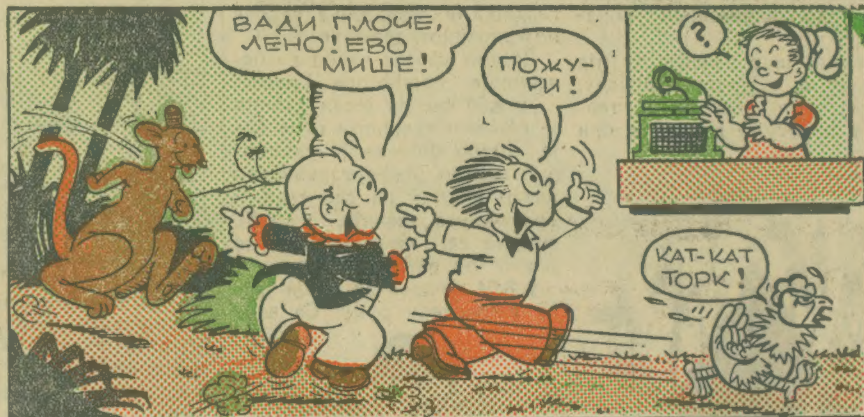

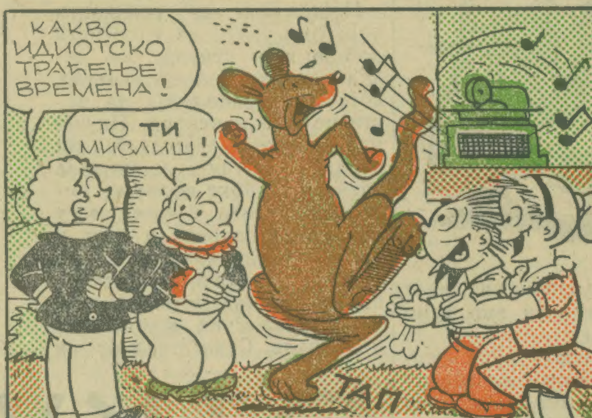

Да ли знате?

ШТЕТНА САМОУВЕРЕНОСТ

Лекари и научници са америчког универзитета Тулан у Њу Орлеансу су дошли до закључка да је штетна самоувереност лаика у своје добро здравствено стање. После дванаестогодишњих прикупљања статистичких података и прегледа 10.709 лица, утврдили су да особе које су себе сматрале здравим и нису ишле на лекарску контролу — у 90% случајева биле су болесне. Међу њима је 41% боловало од болести црева и крвотока, 21% од желуца и органа за варење, 3% је боловало од рака и тако даље.

БАРИКАДЕ ОД ДЕЧЈИХ КОЛИЦА

У њујоршком предграђу Бруклину недавно је читавог дана био обустављен саобраћај у двема улицама. Двадесет мајки је од колица са бебама направило барикаде. Тек кад их је полиција ухапсила и заједно са бебама одвела у полицију, саобраћај је успостављен.

Мајке су изјавиле да су направиле барикаде као протест због слабе заштите пешака. Услед недостатка семафора долазило је до честих несрећа јер је у близини ових улица школа.

ДУХОВНОЈ ЕЛИТИ

Дански милионар Алекс Бабер је велики део своје имовине завештао „светској духовној елити". Од тих његових средстава треба да се изграде домови одмора за „носиоце Нобелове награде" и друге геније са свих континената.

ПАРКИНГ НА КРОВУ

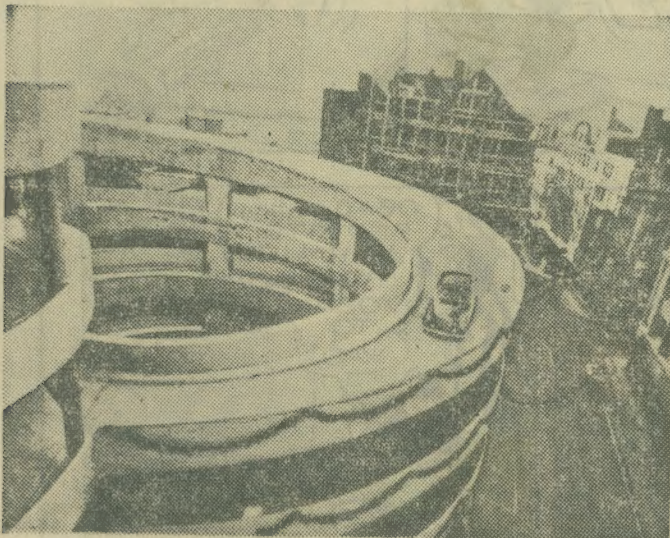

Да би се ублажио недостатак паркинг простора у Вуперталу је око једне велике робне куће саграђена бетонска спирала која води на кров зграде где може да се паркира 360 аутомобила. Такса за паркирање улази у цену купљене робе.

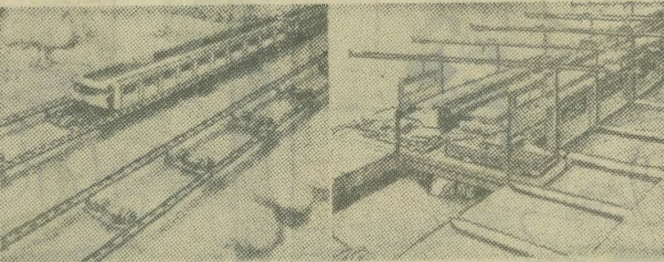

240 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС НА »ДРУМУ БУДУЋНОСТИ«

По предвиђању неких инжењера саобраћај између градова ће се убудуће обављати на „ролер друмовима" јер ће само САД имати око 1970. године 100 милиона аутомобила.

Нови ролер друмови састојаће се од низа точкова снабдевених сопственим моторима, а међусобно удаљених шест метара. Преко њих ће се кретати брзином од 240 км на час воз са равним подом. Сваки вагон ће примати десет аутомобила, а њихов утовар и истовар ће се вршити аутоматски. Превозећи се овим „возом" возач аутомобила ће моћи мало да се одмори у густом саобраћају јер ће кретањем воза управљати електронски мозгови.

Дефиле лептирова трајао је 16 недеља

Лептирови нису само нежни инсекти који лете с цвета на цвет. Они су необично издржљиви и представљају у свету инсеката праве маратонце. Могу да прелете преко мора и планина и по више десетина и стотина километара. Експериментална станица у Ротхемстеду, крај Лондона, располаже са 70.000 картотечних картончића, који говоре искључиво о миграцији лептирова. То је истовремено и највећа документација у свету о овом проблему. Чувени енглески природњак Б. Вилијамс описао је један свој редак доживљај: у Африци је присуствовао „дефилеу" лептирова који је трајао пуних 16 недеља.

САТ — ТРАНЗИСТОР

Ако аутомобил који покреће сунчева енергија још не може да изиђе из фазе лабораторијског испитивања, улични сат-транзистор већ се налази у продавницама. Довољно је да се окачи на добро осунчан стуб па да ради без прекида и без навијања. Сат-транзистор прерађује сунчеву светлост у електричну енергију, а мали акумулатор ствара резерву погонске снаге за рад у току ноћи.

ЗВУЧНИК НИЈЕ ПОТРЕБАН

Августу Милеру, 82-годишњем бирову у месташцу Швaленберг у Немачкој председник општине је понудио звучник да би се појачао његов глас. Стари биров је одбио предлог тврдећи да његов глас још продире и у последње куће.

СВАКЕ СУБОТЕ

Противавионска одбрана у граду Шверину донела је одлуку да сваке суботе испитује функционисање алармних сирена — али тачно у 12 часова, а то ће многим грађанима загорчавати ручак.

Извор прихода

Пораст броја телевизијских пријемника у Великој Британији нагони трговину да у све већој мери преко телевизије рекламира производе. То је добродошло и државним пореским органима који су завели још један порез — на рекламу преко телевизије. Само у прошлој години у државну касу је ушло од овога преко шест милијарди динара.

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ

У Сједињеним Државама је ових дана пуштен у рад први уређај за прераду морске воде у пијаћу. Постројења су инсталирана у обалском граду Фрипорту у Мексичком заливу.

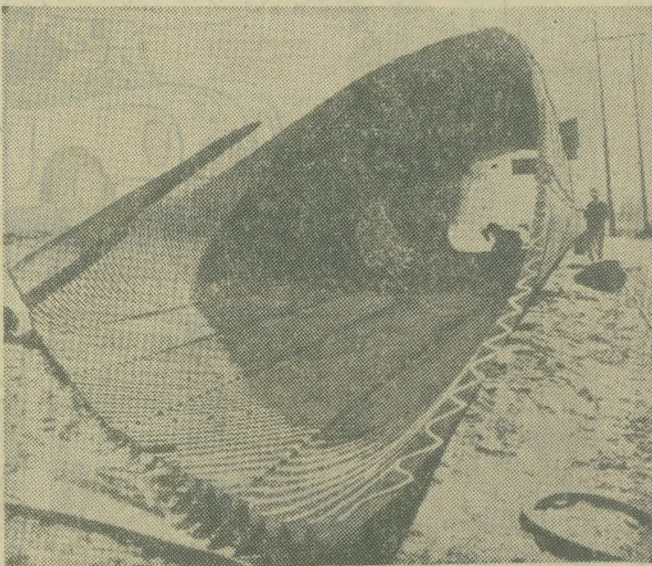

ЧЕЛИЧНИ ПОДВОЖЊАК

Циновске челичне цеви постављене једна поред друге чине аутомобилски подвожњак на новом путу у Илиноису у САД. Свака цев је дугачка 100 м, широка 6, а висока 5,10 м. Исфабриковани челични делови скратили су изградњу од три месеца на четири недеље.

Водоравно: 1) индустријска биљка; 4) страно женско име; 7) врста риба; 10) римска богиња срџбе; 11) речна риба; 12) хемијски знак за рубидијум; 13) заразна болест животиња; 15) свеза; 16) пркос; 18) град у Француској; 20) острвље код Нове Гвинеје; 21) река у Аустрији; 22) риба из реда кошљориба; 25) женско име; 27) пољопривредна алатка; 29) рубље; 31) риба из реда шиљоуста; 34) јединица електричног отпора; 35) грчко слово; 36) хемијски знак за иридијум; 37) риба из реда шиљоуста; 39) карбонатна стена; 41) мушко име; 32) град у Француској.

Усправно: 1) риба из реда штитоноша; 2) коњски покривач; 3) два сугласника; 4) мера за површину; 5) острво на Јадрану; 6) тропско дрво; 7) јединица за активност радиоактивних супстанца; 8) похвална песма; 9) муслиманско мушко име; 13 речна риба — грабљивица; 14) наш филмски и позоришни глумац (Бранко); 17) уметност (латински); 19) друга; 23) норвешка књижевница (Сигрид); 24) наш књижевник („Вукадин"); 26) риба из реда штитоноша; 27) завеса; 28) скраћеница на писмима; 29) иницијали презимена и имена нашег књижевника („Мртве јавке"); 30) речна риба из реда кошљориба; 32) дивља ружа; 33) стара српска престоница; 38) лична заменица; 40) река у Сибиру.

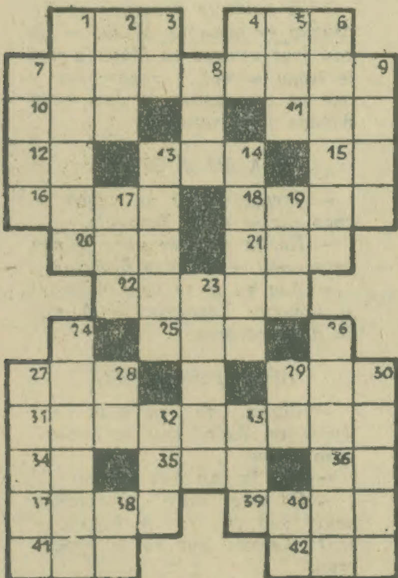

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Веч; 4) ало; 7) Бухенвалд; 10) оро; 11) Бир; 12) рн; 13) Крк; 15) ве; 16) Нума; 18) Ахен; 20) соб; 21) дар; 22) сутон; 25) лек; 27) срп; 29) алт; 31) Винчестер; 34) ал; 35) акт; 36) во; 37) кекс; 39) Орел; 41) Опа; 42) Уна.

Усправно: 1) бурнус; 2) ехо; 3) че; 4) ав; 5) Лаб; 6) Оливер; 7) Борн; 8) нар; 9) дрен; 13) Кабул; 14) „Кадок"; 17) Мос; 19) Хан; 23) Терек; 24) Прилеп; 26) Плевен; 27) свако; 28) пн; 29) ат; 30) трола; 32) час; 33) сто; 38) ка; 40) ру.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Са кликером...

Направите спортисту који се преврће преко главе. Исеците од картона две стране, мало шире него пречник кликера од стакла или челика (сл. 1), изрежите и траку од хартије произвољне ширине и залепите ивице страна са њеним ивицама. Унутра ставите кликер (сл. 2). Нацртајте спортисту: залепите му руке и ноге и ставите га на косу раван да се преврће преко главе.

ПЕРИНИ СТАНАРИ

Пера има четири кућице и свака од њих има своје станаре. Зову се Данић, Дамјановић, Дурковић и Димић. Један је часовничар, други такси-шофер, трећи репортер, а четврти бициклиста. Пера не зна ко у којој кући станује. Он не зна ни ко се којим послом бави. Да ли бисте могли пронаћи име и занимање станара сваке од ових кућа, ако знате следеће:

— да би се дошло од куће Данића до куће фоторепортера — потребно је прећи реку;

— станар куће B не воли да пише и нема дозволу за вожњу;

— станар куће A има једну ногу дрвену;

— Дамјановић из своје куће не може да види кућу бициклисте;

— Димић из своје куће не може да види кућу репортера;

— репортер употребљава плин.

Решење:

у кући А станује Дурковић, часовничар

у кући Б: Димић, бициклиста

у кући Ц: Данић, такси-шофер

у кући Д: Дамјановић, репортер

РОДА

Да бисте направили роду исеците од картона према некој слици: главу, врат, ноге и крила. Све делове залепите на празну љуску од јајета. Љуска ће остати потпуно читава ако претходно направите на оба краја по једну рупицу и садржај исисате.

ОПАСНОСТ ПОД МОРЕМ

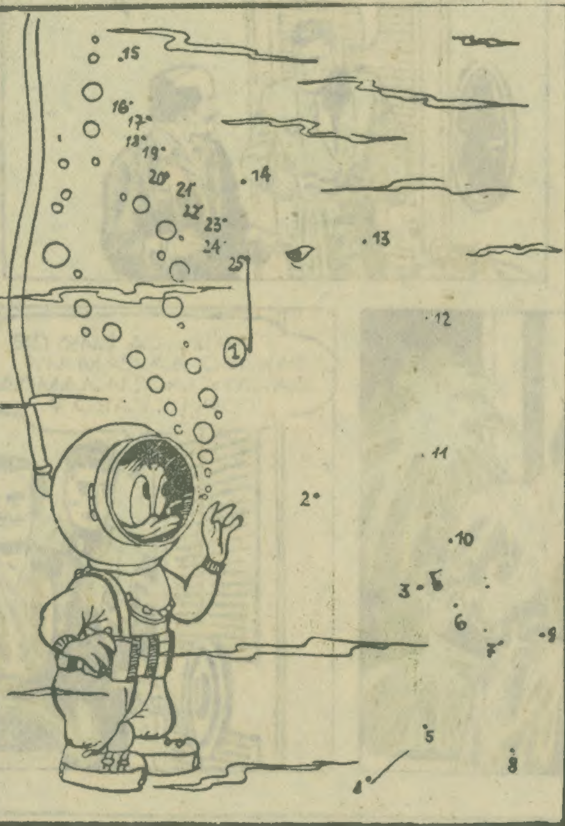

Паја испитује морску дубину и не сумња да му прети опасност. Притеците му у помоћ и повежите правом линијом све тачке назначене бројевима по реду.

... први државни институт за унапређење науке у Европи био је основан у 9. веку у Константинопољу.

... за последњих шест година на острву Порторику свега 17 дана није сијало сунце.

... међу свим језицима који се данас употребљавају најстарији је кинески.

... за „конзервирање" само једне мумије старим Египћанима било је потребно око 3.000 метара завоја.

... лајгмотив се назива увек исти музички мотив који се у разним варијацијама провлачи кроз цело дело. Увео га је у своје опере Рихард Вагнер.

... највише људи умире између три и шест часова ујутру, то јест у време кад је животна снага тела сведена на минимум.

... досад је компоновано око 42.000 опера.

... у Индији расте једно дрво, такозвано „електрично

дрво", коме се не приближавају ни птице ни бубе. Ако човек дотакне прстом његову кору, осети прилично јак удар електричне струје. До 20 метара раздаљине дрво утиче на скретање магнетске игле.

... како тврде научници, мрави могу да живе и до 15 година.

... Вагнер је либрета за своје опере писао сам и то увек у стиховима, а мотиве је узимао из немачке митологије. После је тек према либретима компоновао своје опере.

... у птичјем свету има више мужјака него женки.

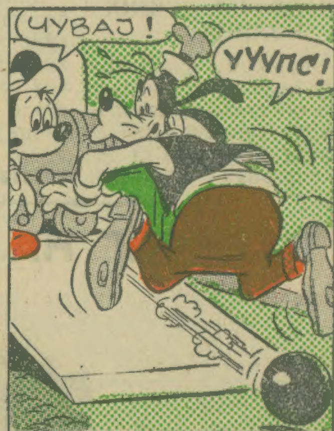

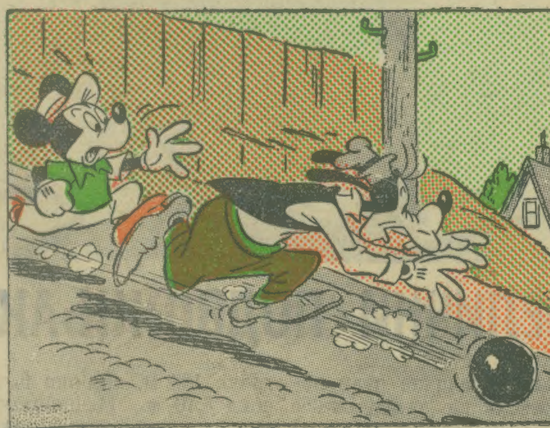

НИЈЕ ТВРДИО

Учитељ: — Дакле, Влајо, како ћеш доказати да је Земља округла?

— Немам шта да доказујем, јер ја то нисам никад ни тврдио — одговори Влаја одсечно.

ШИЉА КАО БОЛЕСНИК

Дошао лекар Шиљи и види да није ни окусио лек.

— Зашто нисте узимали лек како сам вам преписао?

— Шта сам могао да радим када на бочици пише: „Држати увек добро затворено".

ДВА СЛИЧНА МАЛЕРА

— Јуче сам изишао у варош и ветар ми је однео шешир — прича Хорације. — Шешир је ударио једну жену у око и ја сам морао да дам 500 динара лекару.

— И мени се догодило нешто слично — примети Мики. — Ја сам јуче изишао са Мини и њој је један шешир у излогу пао у очи па сам морао да дам 4.000 динара модисткињи.

ДА ЛИ ЈЕ СТАО

— Јутрос ми је на улици испао сат — каже Хорације.

— Па, је ли стао када је пао на земљу? — пита га Белка.

— Ала ти је то неко питање! — узвикну Хорације. — А куд би даље отишао.

НЕПОТРЕБАН ТРУД

— Шиљо, ти си врло слаб фудбалер. Видео сам те оном... како играш.

— Да. Ја сам био голман.

— Па што ниси заустављао лопту кад су ти је бацали у гол? Сваки пут си је пропустио.

— Зашто бих се ја замарао да је зауставим, кад за то постоји мрежа на голу.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.